

**Kalervo Mielty**

**KOHTI TUNTEMATONTA**

## Kohti tuntematonta

Hirsikosken pitäjän keskustan lähituntumassa kasvaneet Pentti Maurinen ja Yrjö Tervaniva olivat hyviä kaveruksia lapsuudesta saakka. He olivat keskustelleet mitä moninaisimmista asioista, kun eivät kumpikaan olleet mitään tuppisuita. Parempien aiheiden puuttuessa pohdinta saattoi siirtyä jopa tuonpuoleisiin asioihin. Tavanomaiset selitykset ”viimeisenä päivänä herättämisestä” eivät oikein tyydyttäneet heitä, vaan ajatusmalleja haettiin muistakin suuntauksista. Heille yhteistä oli mielipiteiden joustavuus, joka samalla toimi hyvänä takeena ystävyyden säilymisestä. Yrjö oli kuitenkin tuonpuoleisissa asioissa Penttiä selvemmin vakuuttunut elämän jatkuvuudesta. Hänellä saattoi olla sympatioita jopa itämaisen ajattelun suuntaan. Pentti suhtautui suuremmin varauksin tavanomaisista poikkeaviin selityksiin ja sanoi uskovansa todella vasta sitten, kun pääsisi niitä itse kokemaan.

Pentti oli rakentanut taloudellisen toimeentulonsa tarmokkaalla työnteolla vanhemmiltaan perimällään pie-nehköllä tilalla, jonka kokoa ja tuotantoa hän onnistui kasvattamaan. Vaimokin löytyi, läheisen kyläkoulun uusi opettaja.

Yrjö oli kuluttanut housuntakamuksiaan hieman kauemmin koulujen penkeillä ja ajautunut sitten omien sanojensa mukaan kunnalliseen virkatehtävään. Lievästi turhautunut lienee osuva ilmaus hänen tavanomaisesta suhtautumisestaan työsarkaansa. Liian paljon rutiineista ja paperitöistä koostuva puurtaminen ei täysin tyydyttänyt Yrjön taipumuksia luovaan ja omaehtoiseen ajatteluun. Turvallisuus on monille tärkeä asia, mutta toisille se käy kuolettavaksi.

Yksinäisyys sinänsä ei tuottanut tälle kunnanviraston yhteisten naittamisyritysten kohteelle pahempia vaikeuksia, olihan hän siitä perheen ainoana lapsena saanut harjoitusta. Hän näytti työssään pitävän eniten siitä, ettei se vetäytynyt mukaan kotiin häiritsemään vapaa-aikojen pohdintoja ja lukuharrastuksia. Yrjön lähes ainoita harrastuksiin kuuluivat perimmäisten asioiden ajattelu ja valikoiva lukeminen. Tätä keski-ikää lähestyvää miestä eivät matkat ja muu tavanomainen lomailu kiinnostaneet, mikä oli omiaan luomaan hänestä hieman omituisen vaikutelman.

Pentin isä menehtyi yllättäen ensimmäiseen sydänkohtaukseensa alle seitsemänkymmentä vuotiaana, eikä hänen äitinsä kyennyt toipumaan menetyksestään, vaan sairastui vakavasti ja seurasi miestään parin vuoden kulluttua. Pentti ei ollut mikään tyyppilinen mammanpoika, mutta hänelle tuotti kuitenkin vaikeuksia sopeutua vanhempiensa lähtöön. Vastuu itsestä ja perheestä tuntui entistä voimakkaampana, kun edellisen sukupolven tukea ei enää ollut tarjolla.

Yrjö yritti auttaa ystäväänsä nousemaan asian yläpuolelle vakuuttamalla hänelle sitä, että poisnukkuneilla oli kaikki hyvin, ja että Pentti omalla kaipauksellaan aiheuttaisi hankaluuksia tänne jääneille ja myös täältä poistuneille. Yrjön käsitysten mukaan läheisten takertuvat tunteet estävät maallisen elämän jättävää pääsemästä sellaiseen tilaan, joka hänelle luonnostaan kuuluu. Ihmisen tulisi oppia luopumaan rakkaistakin asioista kasvaakseen asioiden yläpuolelle. Silloin elämäkään ei enää voi niin helposti haavoittaa. Riippuvuus johtuu ihmisen takertumisesta omiin mielikuviinsa, joita on uskallettava katsella sellaisina kuin ne useimmiten ovat: kysymättöminä ja lapsenomaisina, omaan mukavuuteen nojaavina ajatusmuotoina. Tämäntapaista oli Yrjö koettanut varovasti annostella Pentin ajateltavaksi. Pentin

mielestä tuo tuntui aivan liian vaativalta toteutettavaksi käytännössä, mutta ajan kuluessa hän kuitenkin alkanut huomata, että Yrjö mahdollisesti oli ollut oikeassa.

Yrjökin joutui muutaman vuoden kuluttua kokemaan äitinsä äkillisen poismenon. Pentti yritti vuorostaan tukea toveriaan, mutta huomasi pian olevansa itse Yrjön lohdutuksen kohteena - asia kun oli nostanut pintaan Pentin yhä arastavia muistoja. Yrjö näytti hyväksyneen ihmeen tyynesti läheisen ihmisen poismenon ja yritti monin tavoin kohottaa hänen suruunsa osaa ottavien näkemyksiä tässä ihmisille vaikeassa asiassa. Joidenkin mielestä tuollainen asenne vaikutti hieman kylmältä ja tunteettomalta, jopa kuolemaa kohtaan tunnetun pyhän pelon halveksunnalta. Mutta joillekin se tarjosi kuitenkin entistä lohdullisemman näkökulman suurta tunteimatonta kohtaan.

\*\*\*

Kului joitakin vuosia. Pentti oli ollut niin täysin uppoutunut kasvaneen perheensä ja tilansa asioihin, ettei hän ollut ehtinyt tapailla ystäväänsä muutoin kuin satunnaisesti kylällä asioidessaan.

Eräänä lokakuun päivänä kaverukset törmäsivät toisiinsa Perälän huoltamon bensamittarilla. Yrjö tulee vakavan näköisenä Pentin puheille ja lausuu hieman ääntään vaimentaen: ”Kuulehan Pena, antaisiko sinun perheesi ja maatilasi anteeksi, jos me vanhat kaverukset keskustelisimme jonakin iltana vähän tavanomaista vakavammin ja pitempään - minulla kun alkaa tiimalasi valua tyhjiin.” ”Mitä sinä oikein hourit, ethän sinä ole koskaan sairastellut, muuta kuin silloin nuorena muutaman oivallisen krapulan”, tokaisee Pentti kuin torjuen kuulemansa. ”Kyllä minä olen aivan tosissani, tämä hyvin palvellut ruumis aikoo nyt irtisanoa yhteistyösopimuksensa. Maksa ja monet muutkin sisuskalut ovat salaa kasvatelleet

sellaista tavaraa, jota niissä ei saisi olla”. täsmentää Yrjö.

Pentti tulee aivan kalpeaksi eikä osaa sanoa mitään. ”Älä nyt hyvä mies tuon näköiseksi heittäydy, joskus tämä on meidän kaikkien edessä. Sovitaan nyt jokin päivä ja puhutaan sitten elämän ja kuoleman asioista oikein maan perusteellisesti - saatat sinäkin löytää asiasta valoisampia puolia”, tyyntyytelee Yrjö. ”Kuinka sinä voit suhtautua tuolla tavoin, minulla menee tässä pian vatsakin aivan sekaisin”, änkyyttää Pentti. ”Sinulla on perheesi, työsi ja oma elämäsi. Minun tulemiseni ja menemiseni vain hieman sivuavat sinun elämäsi”, lausuu Yrjö vakuuttavalla äänellään. ”Kyllä sinä vielä toivut, minä olen menettänyt liian paljon tuttua ja turvallista”, jatkaa Pentti. ”Muutos on elämän laki. Nyt sinä vuorostasi olet se tuttu ja turvallinen nuoremmillesi. Tuet poistuvat, että me kukin oppisimme seisomaan omilla jaloillamme”, perustelee Yrjö. ”Mutta minun jalkani ainakin tutisevat”, tunnustaa Pentti. ”Pääasia onkin, että ne kantavat kotiin. Pääsetkö huomisoltilana saunalle - otetaan kunnan kentraaliharjoitukset helvetin varalle”, sanoo Yrjö hymyillen leveästi. ”Älä hyvä mies laske leikkiä, minulla on jo pala kurkussa”, sanoo Pentti järkyttyneenä. ”Elämä on lähinnä hyvän naurun arvoinen asia, älä ota kaikkea noin haudan vakavasti”, lohduttelee vielä Yrjö. ”Mies puhuu haudasta naama hymyssä, olet sinä aika fakiiriksi tullut, mielelläni tulen tietenkkin keskustelemaan, jos minä nyt sinulle jotakin osaan sanoa”, lausuu taas Pentti. ”Sinä Pentti hautaat keväällä jyviä etkä yhtään väännä itkua, kun tiedät korjaavasi syksyllä niistä monin verroin satoa: siihen tapaan meidän pitäisi nähdä tämä ihmisen elämäkin: kylvetään, kasvetaan ja korjataan - ja sama uudestaan - kunnes kaikki laarit ovat täynnä hyvää satoa. Koeta nyt kertoa tämä asia perheellesikin kevennetyissä hengessä - lapset voivat yrittää sovittaa näitä asioita omalle kohdalleen, joten älä puhu tästä heidän aika-

naan”, valistaa Yrjö. ”Parasta, etten puhu lapsille mitään. Marjakin saattaa kyllä ottaa tämän uutisen niin raskaasti, että lapset huomaavat”, päättelee Pentti. ”Ei tässä kovin ihmeellistä ole tapahtumassa, yksi keski-ikäinen ja -kokoinen mies poistuu näkyvistä, kylänraitti säilyy muusaa suhteessa lähes muuttumattomana”, keventää taas Yrjö. ”Lopeta tuollainen, minä alan pian parkua”, kauhistelee Pentti.

\*\*\*

Päivä kallistuu iltaan ja Pentti saa vihdoin tilaisuuden kertoa ystävästään vaimolleen, joka ei ole uskoa koko asiaa. ”Ehkä se ei kuitenkaan ole niin vakavaa, sitä niin helposti liioittelee. Eihän Yrjö ole koskaan sairastellut. Hän saattaa vain paisutella ensimmäisestä diagnoosista”, yrittää Marja lievennellä asiaa. ”Kunpa olisit oikeassa, mutta pelkään pahoin, että nyt on tosi kysymyksessä, Yrjö ei koskaan paisuttele asioita”, sanoo Pentti. ”Nykyisin voidaan tehdä niin paljon”, jatkaa Marja. ”Menen huomenna keskustelemaan enemmän. En kyllä oikein tiedä, mitä pitäisi sanoa, tämä on minullekin kovin vaikeata”, empii Pentti. ”Yrjön kanssa aina juttua syntyy, pelkkä kuuntelu riittää”, rohkaisee Marja. ”Hän saa varmaan lohdutella meitä surijoitaan, ei minusta siihen ole”, toteaa taas Pentti. ”Koeta valaa häneen uskoa elämään, ettei antaisi liian helposti periksi”, neuvoo vielä Marja. ”Kriisissä hän on nyt joka tapauksessa, vaikka ei sitä näytä”, jatkaa Pentti. ”Hän on aina osannut peittää omat tunteensa hyvin”, päättelee Marja. ”Ei se oikein sitäkään ole, on siinä jotakin enemmän, opittavaa meille kaikille, kunhan vain uskallamme ottaa vastaan”, lisää Pentti. ”Katsotaan nyt rauhassa, onhan tässä vielä aikaa, yritä nukkua hyvin, että jaksat sitten huomenna”, toteaa vielä Marja.

Seuraavana päivänä Pentti ei saa työstään otetta, illan tapaaminen nousee joka hetki mieleen. ”Mitä minä osaan sanoa, enhän minä tiedä kuolemasta mitään, kunnon rohkaisuryyppyäkään ei olisi sopivaa ottaa tällaisessa tilanteessa”, ajattelee Pentti itsekseen. Karvas pala nousee kurkkuun, kun Pentti päästää mieleensä epämääräisen kuvan ystävänsä hautajaisista. ”Ei, ei, jokin käänne täytyy vielä tapahtua”, hän huudahtaa miltei ääneen.

\*\*\*

Ilta saapuu, ja Pentti suuntaa kulkunsa miettelijäänä Yrjön kotitalolle. Jo kaukaa lehahtaa palavien koivupuiden tuoksu, mutta nyt se ei jaksa kohottaa Pentin mielialaa. Häivähdyks nuoruusvuosien lauantai-iltapäivien odotuksetäyteisistä tuntemuksista välähtää kuitenkin mieleen, mutta saa vastaansa ajatuksen kaiken loppumisesta - aivan liian varhain.

\*\*\*

”Sopivasti sinä ehditkin, sauna alkaa olla valmiina. Älä nyt mies hyvä ole noin vakavan näköisenä, ei tässä vielä haamuna olla, harjoitellaan vasta”, lausuu Yrjö kovalla äänellä nähdessään Pentin astelevan pihaan. ”Kuinka sinä pystyt laskemaan leikkiä, minä lamaantuisin täysin”, sanoo Pentti vakavana. ”Kuulehan nyt, elämässä on paljon vakavampia paikkoja kuin kuoleminen. Siitä meidän pitää nyt keskustella, ellet sinä vauhkoonnu ja pötki pakoon”, jatkaa Yrjö vakuuttavasti. ”Kyllä minä yritän kestää. Sinua minun pitäisi lohduttaa, kunhan vain osaisin”, jatkaa Pentti. ”En minä hyvä mies sinua tänne kädestä pitäjäksi kutsunut. Surevia lohdutetaan - minä en sure mitään”, sanoo Yrjö vakuuttavasti. ”Kuinka se on mahdollista?”, kysyy Pentti hämmästyneenä. ”Siitäkin meidän on syytä jutustella, mutta nyt painutaan saunaan”, vastaa Yrjö.

”Kuuma täällä on, kuten ennenkin, onneksi on ilmatilaa enemmän kuin nykyajan kopperoissa”, toteaa Pentti istahdettuaan ylälauteelle. ”Heitetään oikein kunnan löylyt, että sinustakin irtoavat turhat pelot”, lausuu Yrjö viskaten ison kauhallisen kiukaalle. ”Kunpa se olisi niin yksinkertaista, minä olisin tarvinnut sellaisia löylyjä jo paljon aikaisemmin”, epäilee Pentti. ”Ei se tietenkään yksinkertaista ole. Olemme ehdollistuneet tuntemattoman pelkoon niin perusteellisesti, koska me emme tiedä, mikä meitä odottaa”, aloittaa Yrjö. ”Eihän sellaisista asioista voi kukaan tietääkään?” intää Pentti. ”Tuossa sinä olet täysin väärässä”, sanoo Yrjö painokkaasti.

”Heitäpä löylyä, että minunkin aivoni liestyvät”, kehottaa Pentti. ”Saamasi pitää, mutta eivät nämä asiat ole aivan mahdottomia tiedettäväksi. Olet sinäkin nähnyt monia ohjelmia rajan takaisista kokemuksista”, jatkaa Yrjö. ”Ne voivat olla pelkän mielikuvituksen luomuksia”, epäilee Pentti. ”Kuvitelmiakin niissä löytyy, mutta kertomuksissa on aivan liian paljon samankaltaisia piirteitä, että ne voisivat olla pelkkiä mielen aikaansaannoksia”, valistaa Yrjö. ”Voi olla, mutta eiväthän ne kerro kovin paljon siitä, mitä todella tulee tapahtumaan”, täsmentää Pentti. ”Siitä löytyy paljon luotettavampaa tietoa vanhoista filosofioista. Minulla on sellaisia kirjoja tuolla hyllymetreittäin, voit vapaasti lainata, jos alkaa kiinnostaa”, lisää Yrjö. ”Enhän minä sinun kaltaisesi lukutoukka ole koskaan ollut, mutta kyllä tuollainen tieto kiinnostaa”, jatkaa Pentti. ”Voin valikoida joitakin kirjoja parhaasta päästä. Kirjojen laatu alkaa olla hävyttömän kirjavaa”, lupaa Yrjö. ”Minuun saattaisi upota mitä tahansa satuja”, epäilee Pentti. ”Enpä oikein usko, sinulla on aina ollut tervettä järkeä ja harkintaa - sitä tarvitaan. Ihminen lankeaa helposti oman tunnepuolensa ja mielikuvituksensa syövereihin”, lausuu Yrjö. ”Miten sinä voit olla noin varma asioista - riittäneekö siihen pelkkä lukeminen?”, ky-



syy Pentti. ”Ei riitä - ainakaan tosi paikan edessä. Mutta kirjoista omaksuttu tieto voi todeksi elettyinä johtaa todellisempaan näkemykseen ja jopa kokemukseen”, vastaa Yrjö. ”Nyt meni maalaispojalle vaikeaksi”, toteaa Pentti.

”Vilvoitellaan vähän välillä, eteisessä on kylmät kaljatkin”, keventää Yrjö astuen alas lauteilta. ”Kolmekymmentä vuotta sitten pari kaljapulloa tuntuivat taivaan lahjoilta”, muistelee Pentti. ”Otetaan ne nytkin sellaisina - sitähan elämä pohjimmiltaan on - taivaan lahjaa”, lausuu Yrjö. ”Tuo oli juhlallisimmin kaljapuhe, mitä olen kuullut”, sanoo Pentti tarttuen ojennettuun pulloon.

”Me kohottelemme maljoja uuden syntymälle, ja mitä omituisimmille saavutuksille elämässä. Meidän pitäisi osata kohottaa malja vielä sillekin, että tämä raskas vaellus saapuu toiseen päätepisteeseensä, mistä alkaa toinen, sisäinen taival”, alustaa Yrjö. ”Sellaista maljaa minä en ainakaan pysty ehdottamaan”, sanoo Pentti. ”Tämä elämä on kaikenlaisten asioiden kokemista, eräänlaista ateriointia. Tätä ateriaamme me kukin vuorollamme lähdemme sulattelemaan. Kohottakaamme siis ruokalevon malja - tai pikemminkin kalja”, lausuu Yrjö katsoen hymyillen Pentin silmiin. ”Tuo kuulosti jopa valoisaalta, ellei oteta tilannetta huomioon”, toteaa Pentti kaljapulloon kohottaen.

”Kuolema sinänsä on valoista. Tietämättömyytemme aiheuttama pelko synkentää mielikuvaamme siitä”, valistaa Yrjö. ”Mutta kun tänne kuitenkin jää pelkkä eloton ruumis. Kyllä se niin toivottoman lopulliselta näyttää”, inttää Pentti. ”Sitähän se tietenkin onkin tämän lihallisen ruumiimme kannalta, vaikka sekin jatkaa omaa luonnollista kiertokulkuaan: maasta tullut palaa maahan, kuten sanotaan. Mutta ihminen itse ei ole tämä ruumis. Hän vain lyhyen aikaa ilmentää, heijastaa ja kat-

selee itseään sen välityksellä”, selittää Yrjö. ”Teidän ruumiinne on Pyhän Hengen temppeli, joka siinä asustaa, jotakin sellaista sanotaan raamatussa”, muistelee Pentti. ”Niin sanotaan, mutta temppeli ei sinänsä ole henki, eikä ruumis siten ole todellinen ihminen. Liha on lihaa ja henki henkeä, joskin noiden näennäisten ääripäiden väliin sijoittuu sellaista, jolla on suuri merkitys koko ihmisyden toteutuksen kannalta”, selittää Yrjö.

”Tarkoitatko sielullista?”, kysyy Pentti. ”Sitä juuri, sellaista ehdollista, joka vaikuttaa meidän elämässämme, ja johon meidän elämämme vaikuttaa”, täsmentää Yrjö. ”Sieluko heitetään sinne tuliseen saunaan kun se irtautuu ruumiista?”, utelee Pentti. ”Ihmisen psyyken syövereistä voi löytyä ikäviäkin muodosteita, joita hän joutuu ruumiittomassa tilassa tarkastelemaan eri näkökulmilta ja sen myötä purkamaan. Mutta käsitykset kahdesta ikuisesta vaihtoehdosta on tarkoitettu pelotteiksi”, vakuuttaa Yrjö. ”Mutta sellaista meille on opetettu”, väittää Pentti. ”Joten ei ole ihme, että kuolemaa pelätään”, jatkaa Yrjö. ”Mutta onhan sellaista puhuttu tuhansia vuosia, ei se voi olla täysin väärää”, perustelee Pentti.

”Ihmisten vallanhalu on paljon vanhempaa perua kuin puheet helvetistä. Raamatussa vakuutetaan myös sitä, että Jumalan käsky on iankaikkinen elämä, eikä mikään muutaman vuosikymmenen kananlento, jota seuraa iankaikkinen autuus tai kärsimys. En minä tarkoita sitä, etteikö helvetillisiltä tuntuvia, itsekohtaisia tiloja olisi olemassa, mutta ne ovat yleensä ohimeneviä”, valistaa Yrjö. ”Antaahan ikuinen kärventely varsin oudon kuvan rakastavasta Jumalasta. Sitä minä hieman rippikouluai-koinani ihmettelin”, sanoo Pentti. ”Käsitys tuoksuu katkeran ja kostonhaluisen ihmisen aivoitukselta - eikö vaan?”, johdattelee Yrjö.

”Uskotko sinä sitten kaikkien ihmisten nousevan ylös kuoleman jälkeen?”, jatkaa Pentti. ”Kukin nousee juuri hänelle oikealla tavalla ja oikeaan tilaan”, vastaa Yrjö. ”Tuollaisesta minä en ole kuullutkaan. Oletko sen itse keksinyt?”, arvelee Pentti. ”En totisesti. Ajatus on ikivanhaa perua. Minun pitää kyllä lisätä heti se, että ylösnousemuksia, ja siten myös taivaita, on periaatteessa kahta lajia: suhteellisia ja ehdottomia. Kaikki aitoon tietoon nojaavat uskonnot koettavat johdatella ihmissieluja jälkimmäistä kohden”, selittää Yrjö.

”Onko se samaa kuin herääminen?”, kysyy Pentti. ”Herääminen käsitteen tavanomaisessa merkityksessään saattaa olla askel sitä kohden, mutta todellinen ylösnousemus on äärettömän harvinaista ja valtavaa. Sitä kyetään tuskin edes kuvittelemaan”, jatkaa Yrjö. ”Entä se suhteellinen, mitä ihmettä sillä tarkoitat?”, kysyy Pentti. ”Sellainen on kaikkien meidän tavallisten ihmisten edessä. Tietoisuus siirtyy ruumiista erottuaan sille ominaiseen sisäisen kokemisen tilaan sulattelemaan elämänsä kokemuksia”, vastaa Yrjö. ”Saako ihminen samalla uuden ruumiin?”, ihmettelee Pentti. ”Ruumis rakentuu kyseisen tilan psyykkisestä elementistä, joten se poikkeaa melkoisesti lihallisesta edeltäjästään. Saatamme kyllä kokea sen hahmon hyvin paljon entisen kaltaiseksi. Unissammekin tunnistamme olevamme ruumiissa, eikä kuolema ole kovin kaukana unitilasta. Ehkä voimme joskus tavata sinun nukkuessasi”, vastaa Yrjö. ”Älä hyvä mies puhu tuollaista. Tässä tarvitaan pian huomattavasti kaljaa väkevämpää”, jarruttelee Pentti.

”Otetaan pullot mukaan ja painutaan lölyihin”, sanoo Yrjö avaten saunan oven. ”Näin isäni kuoleman jälkeen hänestä hyvin eläviä unia, aivan kuin olisin keskustellut hänen kanssaan, mutta se kai johtui kaipauksesta”, muistelee Pentti. ”Ei välttämättä. Kyllä yhteydenpito on mahdollista ja jopa tavallistakin jonkin aikaa kuoleman

jälkeen. Se saattaa olla jonkinlaista luonnollista sopeutusta. Unet tosin häipyvät nopeasti, kun palaa valvetietoisuuteen”, selittää Yrjö. ”Merkillistä, joskus herää voimakkaaseen uneen ja ajattelee muistavansa sen kokonaan, mutta se häipyä täysin, kun nousee ylös”, toteaa Pentti. ”Unikuvat pitää kiinnittää lujemmin muistiin kertaamalla tapahtumat yksityiskohtaisesti ennen kuin nousee ylös”, opastaa Yrjö. ”Tuota pitää kokeilla”, sanoo Pentti.

”Palatakseni vielä ylösnousemuskäsitteeseen: suhteellisuudella tarkoitetaan sitä, että saavutettava tila tai tilat eivät ole lopullisia ja iankaikkisia, vaan vielä sidoksissa aikakäsitteeseen, tosin ei samanlaiseen kuin täällä”, tarkentaa Yrjö. ”Ovatko tilat jonkinlaisia taivaita?”, kysyy Pentti. ”Meidän mieleemme virittyy eläessäkin mitä erilaisimpiin tiloihin. Voidaan jopa sanoa, että me liikumme huomaamattamme jo täällä niin taivaissa kuin helveteissä. Kuoleman jälkeen tajuntamme siirtyy sille ominaiseen subjektiiviseen tilaan, joihinkin niistä monista erilaatuisista asuinsijoista, joista raamattu antaa epä määräisiä viitteitä. Jokainen kuitenkin kokee kyseisen tilan oman sisäisen olemuksensa mukaisesti”, alustaa Yrjö. ”Taivaasta ei siis ole takeita”, päättelee Pentti. ”Jotkin itämaiset opit puhuvat jopa seitsemästä taivaallisesta ja seitsemästä helvetillisestä tilasta, joissa kussakin saat- taan olla vielä runsaasti laadullista vaihtelua. Vain kahta alinta voitaneen kutsua todella toivottoman pahojen yksilöiden sijoituspaikaksi. Jo alimpia taivaallisia tiloja voidaan pitää hyvinä, kolmatta, jossa Paavali uskoi käyneensä, jopa pyhänä, vaan ei sitäkään lopullisena, koska se sisältää vielä jonkinlaisen aikakäsityksen ja erillisyyttä”, luennoi Pentti. ”Heitä löylyä, aivot tarvitsevat lisää liikkuvuutta”, ehdottaa Pentti. ”Yleensä ei ajatella, mitä ikuinen tarkoittaa: siinä ei ole kyse mistään rajattomaksi venytetystä ajallisuudesta, vaan täydellisestä aikakäsit-

teen puuttumisesta. Kaikki on alati läsnä. Sellainen pysyvä tila on saavutettavissa vasta kuudennessa ja seitsemännessä taivaassa”, täsmentää Yrjö.

”Mutta pysyykö jokainen sitten lopullisesti siinä tilassa, mihin kuoltuaan ajautuu? ”, kysyy Pentti. ”Ei. Nämä tilat on tarkoitettu eläessä kootun aineiston sulattamiseen aina karkeammasta hienompaan suuntaan. Tajunta kohoaa ylemmäksi sitä mukaa kun se päästää irti karkeammista virikkeistään, ” selittää Yrjö. ”Opastetaanko sielua luopumaan näistä karkeuksista”, jatkaa Pentti. ”Se vain kyllästyy niihin varsin pian, koska tässä ruumiittomassa tilassa esimerkiksi lihallisista asioista nauttiminen ei vastaa maanpäällisiä kokemuksia”, tarkentaa Yrjö. ”Sehän on suorastaan helvetillistä”, väittää Pentti. ”Hie-man sellaiselta se saattaa karkeisiin nautintoihin voimakkaasti tottuneille tuntua, ainakin jonkin aikaa”, valistaa Yrjö. ”Entä sitten, kun on kyllästynyt kaikkiin maan päällä oppimiinsa karkeuksiin? ”, utelee Pentti. ”Silloin tajunta nukahtaa kyseisen olemisen tason suhteen ja siirtyy ylemmälle”, vastaa Yrjö. ”Jatkaako se tuolla tavoin aina ylimpään taivaaseen saakka? ”, kysyy Pentti. ”Periaatteessa se jatkaa aina siihen saakka, mihin sen oman lampun öljy riittää. Lopulta eräänlaiseen subjektiiviseen, mentaaliseen taivaaseen, missä on vain kaikkea sitä hyvää ja niin paljon, kuin kukin sitä ominaisuuksiensa rajoissa kykenee ottamaan vastaan”, toteaa Yrjö. ”Sellainen on sitten lopullinen ja ikuinen tila”, päättelee Pentti. ”Ei. Persoonallinen tajunta kyllästyy jossakin vaiheessa kaikkeen hyvään ja ihanaan, ja alkaa autuaasti sulautua siihen suurempaan ja syvempään olemukseen, josta se on ollut vain vähäinen ilmennys ajan ja tilan puitteissa”, selittää Yrjö. ”Menipä vaikeaksi. Katoaako ihminen kokonaan taivaan tuuliin? ” hämmästelee Pentti. ”Todellinen ihminen ei katoa minnekään. Persoonallinen tajunta luovuttaa sille kaiken kauniin ja arvokkaan.

Vähemmän arvokas aines on jäänyt alemmille tasoille kasvualuksi uutta kasvukautta ja uutta persoonaa var-ten”, lausuu Yrjö. ”Nyt sinä esität minulle jälleensynty-misoppia, eikö vain”, väittää Pentti. ”En esitä. Persoonaa ei jälleensynny, eikä henki liioin. Ainoastaan sielullinen kooste, todellisempi ihminen, lähettää itsestään tarkoi-tuksenmukaisen yhdistelmän hakemaan ja toteuttamaan ihmisen todellista tarkoitusta: henkisen itsetietoisuuden saavuttamista koko alkuperäiseen sielulliseen olemuk-seen ja sen johtamista myös ulkoisen elämän piiriin. Ju-mala on tuotava alas, että ihminen voisi nousta ylös, sa-noi eräs viisas kauan sitten”, vastaa Yrjö. ”Onko maalli-nen elämä sitten pelkkää typerää oravanpyörää, josta emme pääse irti?” kysyy Pentti. ”Periaatteessa kyllä. Ai-nakin sen jälkeen kun elämä on työnsä tehnyt ja antinsa antanut. Samoinhan käy kaikessa koulunkäynnissä. Mut-ta käytännössä elämä on armollisen rakkauden ja viisau-den lahjoittama mahdollisuus kohota alkuperäiseen, kaiken määrittelyn ylittävään todellisuuteen, joka on aina ollut ja tulee ikuisesti olemaan”, vastaa Yrjö. ”Onko sellaiseen kohoavalla ihmisellä jonkinlainen ruumis-kin?”, utelee taas Pentti. ”Kohoaminen tapahtuu ihmisen sisäisissä olemuksissa, joista jotkin ovat jo valmiita ja käyttökelpoisia, kuten se, jonka puitteissa me näemme unta ja johon me tavallisesti kuollessamme siirrytään. Mutta varsinainen ylösnousemusruumis ei ole itsestään selvyys, vaan sellainen muodostuu, kaikkietävän hen-gen armosta, mikäli sisäinen elämä kykenee antamaan siihen kaikki tarvittavat ainekset”, selittää Yrjö. ”Ei tuollaista opetettu rippikoulussa”, toteaa Pentti. ”Siellä-kin kuitenkin luettiin varsin selkeitä lausumia siitä, että ihminen voi tehdä sielullensa sekä vahinkoa että koota siihen aarteita”, tarkentaa Yrjö.

”Mennään taas vähän vilvoittelemaan. Nuorempina meillä oli tapana juosta jokirantaan uimaan, vaikka tästä

on melkoinen matka”, muistelee Yrjö. ”Kompuroitiin pimeässä pienissä tuiskeissa”, muistelee taas Pentti. ”Emme taida viitsiä enää, laiturikin on lahonnut”, toteaa Yrjö. ”Mahtaisi tulla vanhalle vilu”, jatkaa Pentti. ”Nyt on kyllä hieno lokakuun kuutamo - olisi se jotakin - tiedä vaikka viimeisen kerran. Lähdetkö mukaan?” innostaa Yrjö. ”Perhana, ei hullua tarvitse kahta kertaa yllyttää, aletaan painua”, vastaa Pentti asiaan innostuen.

\*\*\*

Ja niin kaverukset säntäävät ilkosillaan parinsadan metrin matkan jokirantaan ja pulahtavat pimeään veteen. Täysikuu luo siltaansa joen tyyneen pintaan, jota vain hiljaa uivien miesten aikaansaamat aaltoliikkeet rikkoivat.

”Eihän tämä kylmää olekaan”, toteaa Yrjö äänen kaikuessa omituisesti syvässä joenuomassa. ”Onkin ollut erikoisen lämmin syksy, jo toinen vuosi peräkkäin. Onpa täällä merkillinen tuntu näin kuutamossa”, jatkaa Pentti. ”Epätodellinen tuntu. Se muistuttaa jostakin toisenlaisesta todellisuudesta”, sanoo Yrjö. ”Kuin antaisi vaikutelman jostakin unohdetusta”, täsmentää Pentti. ”Sinä sen sanoit, jossakin syvällä sisässämme tiedämme, että on muutakin kuin tämä tuntemamme elämä”, lisää Yrjö. ”Joskus kaipaa toisenlaista, vaikka ei tiedä mitä”, täydentää Pentti. ”Tuossa kaipuussa on meidän toivomme, jonkinlainen aavistus oikeasta kodista”, selittää Yrjö. ”Hieno ilmaus, pitäisi kirjoittaa ylös”, toteaa Pentti. ”Se on kyllä kirjoitettuna sydämeesi, mutta peittyi elämän eri suuntiin tempovien asioiden alle”, jatkaa Yrjö. ”Nyt kyllä painutaan pikavauhtia saunaan, ettei vilustuta”, kehottaa Pentti kylmyyden kiristämällä äänellä.

Miehet nousevat ripeästi vedestä ja suuntaavat loivaa rinnepeltoa pitkin saunaan kohden.

”Sinulla on tässä hieno peltotilkku, loiva etelärinne. Tänä vuonna se oli upean näköinen, kun kylvit siihen aurin-  
gonkukkaa. Koko kylä sai siitä iloa”, sanoo Pentti. ”Ajat-  
telin tuottaa pientä iloa näin viimeisellä kerralla. Maa  
tuli samalla hyvään kuntoon, kun käännätin koko ko-  
meuden viherlannoitteeksi. On siitä uuden viljelijän hyvä  
lähteä”, selittää Yrjö. ”Älä puhu tuollaisia, kyllä sinä sitä  
vielä itse viljelet”, intää Pentti. ”Minä katselen omaa  
satoani pian aivan erilaisesta näkökulmasta. Ajattelin  
testamentata tämän peltotilkun sinulle, mikäli maltat  
maksaa lahjaveron”, lisää Yrjö. ”Älä nyt hulluja puhu.  
Sinä näet tilanteesi aivan liian pessimistisesti. Katsotaan  
nyt edes muutama vuosi eteenpäin. Ja onhan sinulla  
sukulaisiakin”, sanoo Pentti kauhistuen. ”Minulla on  
toistakymmentä serkkua ympäri Suomea. Heille tästä  
maanpahasesta ei olisi muuta kuin riitojen siemeneksi,  
sellaisesta minä en ota syyllisyyttä niskoilleni”, pe-  
rustelee Yrjö. ”Entä isäsi?”, kysyy Pentti. ”Hän muutti  
äidin kuoleman jälkeen entiseen kotipitäjäänsä asumaan  
eikä ole sen jälkeen täällä juuri käynytäkään. Isälle nämä  
maat nostaisivat kipeitä muistoja, eikä hän enää rahaa-  
kaan kaipaa vaivoikseen”, selittää Yrjö. ”Kyllä minä mak-  
san kunnan hinnan tästä pellostä, olenhan sitä ikäni  
ihaillut. Kerro vain pyyntösi”, sanoo Pentti. ”Kuulit juuri  
hartaimman pyyntöni. Toivoisin että ottaisit sen todes-  
ta”, lausuu Yrjö vakuuttavaan sävyyn.

Miehet ovat lähestymässä saunaa, kun Yrjö äkkiarvaa-  
matta pysähtyy ja taipuu vatsaansa pidellen maata koh-  
den. ”Mikä sinun tuli?” kysyy Pentti hätääntyen. ”Ei tä-  
mä mitään. Entinen vatsani vain esittää vastalauseita  
parille kaljapullolle. Kyllä tämä hellittää. Mene sinä vain  
saunaan, ettet vilustu”, sanoo Yrjö tuskaansa peitellen.  
”Minä juoksen hälyttämään apua”, sanoo Pentti aikoen  
lähteä. ”Etkä mene. Ambulanssit eivät enää auta, eikä  
ruumisautoa vielä tarvita. Painu nyt sinne saunaan. Tu-



len aivan pian jäljessä”, sanoo Yrjö. ”En minä sinua tähänkään voi jättää. Haen ainakin vaatetta päällesi”, intää Pentti. ”Älä hössötä, en minä tähän kylmyyteen aio jäädä, mene jo siitä ja katso, että saunan pesässä on tulta”, jatkaa Yrjö.

Pentti lähtee sekavin tuntein saunaan kohden Yrjön jäädessä odottamaan tuskatilan laukeamista. Jonkin ajan kuluttua hän kuitenkin tulee kalpean näköisenä saunan ovesta sisään ja koettaa saada kasvoilleen iloista ilmettä.

”Sinun pitäisi mennä lääkäriin, tuohan on tuskallista”, kehottaa Pentti. ”Jossakin vaiheessa tuska ja kärsimys ovat ihmisen parhaita ystäviä. Omalla tavallaan ne auttavat irrottamaan otetta tästä elämästä. Ei tämä niin kama-laa ole. Monet mielen kärsimykset ovat paljon vaikeampia kestää kuin ruumiilliset kipukohtaukset - kyllähän sinä sen tiedät”, selittää Yrjö. ”Niihin ei löydy tehokasta lääkettä”, toteaa Pentti. ”Aika on hyvä lääke, mutta vaikuttaa niin turhan hitaasti. Otetaan kunnon löylyt ja peseydytään. Minulla on asunnolla vähän suolapalaa valmiina. Voin samalla ottaa vähän kipulääkettä”, sanoo Yrjö jo hieman paremman näköisenä. ”Nykyisinhän on käytettävissä tehokkaita lääkkeitä tuohonkin. Oletko edes yrittänyt hakea kaikkea mahdollista apua?” tivaa Pentti. ”Kaikki myrkyt on kokeiltu ja keveiksi havaittu. Tämä on minun kohtani, älä sinä turhaan siitä murhetta kannaa”, vastaa Yrjö. ”Olet sinä merkillinen mies, ei minusta tuohon olisi”, lausuu Pentti. ”Sinusta on tällä hetkellä elämään, minusta kuolemaan, kaikella on aikansa. Mutta nyt lähdemme asunnolle, vatsakin antoi jo periksi”, sanoo Yrjö vetäen yleen saunatakkiaan. ”Minun pitäisi päästää sinut lepäämään”, estelee Pentti. ”Älä sinä puhu minulle levosta, senkin aika tulee. Mielelläni vielä puhelisin jotakin, jos vain jaksat kuunnella”, lausuu Yrjö. ”Tottahan toki, sinua minä olen aina kuunnellut. Ajattelin vain että väsy”, selittää Pentti seuraten ystävänsä

taloa kohden. ”Enhän minä tällaisia omituisuuksia ole monellekaan voinut kertoa. Ihmiset rakentavat itselleen niin kovan kuoren omaksumistaan käsityksistään, että menevät sisäisesti rikki, jos joku esittää heille liian paljon totutusta poikkeavaa”, sanoo Yrjö tempaisten talonsa ulko-oven auki. ”Ei uutta viiniä vanhoihin leileihin, siitäkö asia kiikastaa”, päättelee Pentti. ”Tai vanhaa uusiin. Tottumus on paljon enemmän kuin toinen luonto”, jatkaa Yrjö miesten astellessa eteiseen. ”Saattaa olla. Mutta onhan hyvä tottua hyvään”, esittää Pentti. ”Tietenkin, mutta senkään ei saisi estää suuntautumista vielä yleämpään ja todempaan. Istutaan nyt tuonne paremmalle puolelle. Minä noudan voileivät ja sinulle pullon kaljaa”, sanoo Yrjö osoittaen Pentin olohuoneen puolelle.

Yrjö astelee vihellellä keittiön puolelle ja tulee sieltä hetken kuluttua ison tarjottimen kanssa asettaen sen pöydälle ja kehottaa Penttiä aloittamaan. ”Sytytän tulen takkaan, ei sitten yölläkään tule koleaa. Sinullahan on neljä lasta. Maksaisitko lahjaverot, jos testamenttaisin tämän talopahasen heille - saisivat ainakin kesäpaikan. Jotkut heistä kuitenkin pian lähtevät maailmalle”, ehdottaa Yrjö Pentin hämmennykseksi. ”Kyllä me nuorille lisätilaa tarvitsisimme. Meidän talomme on niin pieni. Mutta en minä mitään tällaista voisi edes kuvitella”, sanoo Pentti vaivautuneena. ”Kukapa sitä muukaan, asiat vain ovat niin kuin ovat”, toteaa Yrjö. ”Mutta me joudumme aivan mahdollittomaan kiitollisuudenvelkaan. Mitä voisimme tehdä hyväksesi?”, vastustelee Pentti. ”Elää omaa elämäänsä täysin rinnoin. Minä ainakin jään kiittävälle kannalle, jos voin jättää vaatimattomat maalliset tavaramini tuttuihin käsiin. Joten unohda kiitollisuudenvelat ja keskity omaan elämääsi”, kehottaa Yrjö.

”En minä edes tiedä olenko löytänyt omaa elämääni”, estelee Pentti. ”Se löytyy vain kulkemalla ja tutkailemalla askeliaan. Eivät siinä toisten mallit paljon auta”, jatkaa

Yrjö. ”Sinusta minä olen aina voinut katsoa mallia, varsinkin vaikeiden asioiden suhteen. Ja haluaisin katsella vielä tulevaisuudessakin”, sanoo Pentti. ”Löydät ratkaisusi omasta itsestäsi, ja se onkin tärkeintä”, vakuuttaa Yrjö. ”Olisi parempi kysyä neuvoja itseään viisaammalta?”, kysyy Pentti. ”Mistä tiedät onko toinen viisaampi kyseisissä asioissa? On ponnisteltava äärimmilleen selvittääkseen itse visaiset asiat. Et sinä mikään ammattikyselijä ole koskaan ollut”, selittelee Yrjö. ”Ehkä juuri siitä syystä on jäänyt turhan moni asia hämäräksi”, toteaa Pentti. ”Sinun pitää oppia kuuntelemaan sisimpääsi täydellisessä hiljaisuudessa - varsinkin kun asiat käyvät vaikeiksi”, opastaa Yrjö. ”En minä tuotakaan täysin käsittänyt”, empii Pentti. ”Vaikeimmat asiat eivät selviä väkisin. Ne pitää siirtää mielen syvyyksiin ja odottaa sitten rauhassa niiden kypsymistä. Jossakin vaiheessa asiat ikään kuin itsestään loksahtavat paikoilleen. Silloin voi oivaltaa koko asian ja sen suhteet kaikkeen muuhun”, täsmentää Yrjö. ”Mutta kun tämä elämä on niin kiireistä, hiljaisuudelle ei löydy aikaa”, valittaa Pentti. ”Niinpä niin, me kuormitamme päätämme kaikella toisarvoisella, kunnes törmäämme johonkin ylitsepääsemättömään: onnettomuuksiin, menetyksiin, kuolemaan. Niihin olisi syytä tutustua ennen kuin ne lennähtävät päin silmiä. Tutustuminen helpottaa niiden kohtaamista”, lisää Yrjö.

”Eihän sellaisia voi kohdata muuten kuin kokemalla”, ihmettelee Pentti. ”Ne voi kohdata mielensä alueella, ajatella vaikka omaa kuolemaansa rohkeasti ja yksityiskohtaisesti, mitään torjumatta. Se tuntuu aluksi kovalta, mutta helpottuu harjoitusten myötä”, selittää Yrjö. ”Tuollaista ei kukaan tervejärkinen tee”, vastustelee Pentti. ”Ei monikaan - valitettavasti. Suurin osa ihmisistä samastuu toistenkin menetyksiin niin voimakkaasti, että heidän oma pelkonsa kasvaa. Se ei ainakaan ole viisasta”, toteaa Yrjö.

”Kunpa vain voisi olla varma elämän jatkumisesta kuoleman jälkeen”, lausuu Pentti aihetta sivuten. ”Mikään tuntemamme ei tule tyhjästä eikä tyhjiin raukea, sen sinä näet joka päivä. Muistat varmaan kuinka selvästi koit isäsi läsnäolon hänen kuolemansa jälkeen”, johdattelee Yrjö. ”Niin, olin usein kuulevinani hänen askeleensa, mutta sehän oli pelkkää kuvittelua”, myöntää Pentti. ”On lähes mahdotonta löytää vakuuttavia todisteita, ennen kuin itse kokee elämää ruumiinsa ulkopuolella”, sanoo Yrjö. ”Kun olisi jokin keino nähdä tuolle puolen”, huokaa Pentti. ”Harvat siihen ovat saaneet tilaisuutta. Muut joutuvat tyytymään uskottavimmilta tuntuviin selitysmalleihin”, jatkaa Yrjö. ”Oletko sinä itse kokenut tuollaista, kun pystyt suhtautumaan noin tyynesti?”, kysyy Pentti.

”Olen kokenut elämää ruumiini ulkopuolella jo ennen sairastumistani. Luulen tietäväni, mitä tulee tapahtumaan - eikä siinä todellakaan ole mitään pelättävää”, vastaa Yrjö. ”Nyt alan ymmärtää sinun suhtautumistasi”, sanoo Pentti. ”Hyvä, sitten tiedät, ettei minun perääni kannata kenenkään lähetellä kaipaavia ajatuksia. Pidätte vain hyvää huolta itsestänne ja läheisistänne. Minulla ei ole mitään hätää”, vakuuttaa Yrjö. ”Oletko sinä noin varma asiasta”, ihmettelee Pentti. ”Olen kokenut riittävästi ollakseni asiasta vakuuttunut. En minä tietenkään aivan kaikkea tiedä, mutta odotan mielenkiinnolla voitavani pian täydentää tietojeni aukkopaikkoja”, vastaa Yrjö. ”Voi kun olisi puhelinyhteys tuolle puolen. Se toisi paljon lohtua ihmisille,” kaipailee Pentti. ”Ehkä sen tapainen olisi mahdollista. Ihmiset eivät vain osaa olla hiljaa ja kuunnella, mitä hiljaisuus puhuu”, lausuu Yrjö. ”Siltä puolen ei liene tapana karjua”, päättelee puolestaan Pentti. ”Totuus kuiskaa, valhe huutaa - hiljaisuus on elämän puhujalava - niin ovat viisaat ihmiset todenneet”.  
lisää Yrjö.

”Joskus nuorena koin jonkinlaista yhteyttä luontoon istuessaan yksin kannonpäässä metsän siimeksessä. Ikään kuin sulauduin sen harmoniaan”, muistelee Pentti. ”Sinussa on paljon herkkyyttä ja sisäistä elämää, sen avulla voisit tajuta muutakin kuin tavanomaista näkyvää hyörintää”, sanoo Yrjö. ”Enpä tiedä, olen saattanut kovettua tuon sikalan rakentamisen ohessa”, epäilee Pentti. ”Tuskinpa vaan, sisäinen herkkyyks on lähtöisin niin kaukaa, ettei se kovin syvälle katoa. Mielen hiljaisuus on avain sisäisyyteen - sinulla on tuo avain hallussasi”, rohkaisee Yrjö. ”Mistä sitä tietää, mihin törmää, jos alkaa tuota avainta sovitella?”, kysyy Pentti. ”Järkeä ja terve harkinta ovat sitä varten, että voi arvioida niin ulkoisia kuin sisäisiäkin kokemuksiaan. Tuossa hyllyssä on muutama asiallinen kirja, niiden avulla voi verrata omia havaintojaan toisten kokemuksiin ja näkemyksiin. Valitsen niistä joitakin sinulle, etteivät joudu lasten käsiin”, sanoo Yrjö kirjahyllynsä viitaten.

”Muistatko kun joskus kokeilimme telepatiaa: sinä ajattelit minua, ja minulle tuli omituisen voimakas halu heti lähteä teille - niin kuin usein teinkin?”, muistelee Pentti. ”Kyllä minä muistan. Sinä osaat kuunnella hiljaisuuden viestiä eläviltä, miksipä et myös kuolleilta”, vastaa Yrjö. ”Tuo jo puistattaa”, toteaa Pentti. ”En minä tarkoita sitä, että sinun pitäisi ryhtyä meedioksi tai negromantikoksi, mutta tahtoisin vakuuttaa sinut siitä, että tämä näkemämme elämä ei kata kaikkea olevaista. Ehkä saan siihen piankin tilaisuuden”, täsmentää Yrjö. ”Toivoisin ettet saisi vielä kymmeniä vuosia”, lausuu Pentti vakavasti. ”Näissä asioissa ei aina toiveita kuunnella. Tiettyyn pisteeseen saakka elämä odottaa meiltä kapinahenkeä ja yritystä. Mutta jossakin pisteessä on väistämätön asia hyväksyttävä”, sanoo Yrjö. ”Entä jos hyväksyt sen liian varhain, kun olisi vielä mahdollista tehdä jotakin”, estelee Pentti. ”Minun tämän hetkessä näytelmässäni ei ole

enää muuta kuin yksi lyhyt kohta ja sitten poistuminen näyttämöltä. Aplodeja en kaipaa enkä kyneleitä. Haluaisin ainoastaan nähdä hieman enemmän ymmärrystä ihmisten silmissä ja luottamusta siihen, että elämä kaikessa karuudessaankin pohjimmiltaan tarkoittaa parasitamme”, lausuu Yrjö juhlallisesti. ”Sinulla olisi meille typeryksille vielä paljon annettavaa”, jatkaa Pentti. ”Antaessamme me ihmiset useimmiten vain otamme itsellemme: vaikutusvaltaa, kiitosta ja kunniaa. Itsestään ihminen loppujen lopuksi saa kaiken arvokkaan, kunhan ensin sisäisesti luopuu kaikesta arvottomasta,” sanoo Yrjö vakavana. ”Niin, kaiken turhuuden perässä täällä kilvan juostaan”, myöntää Pentti. ”Samalla siinä jotakin opitaankin - vuosimiljoonien kuluessa. Mutta paljon ihminen kasaa itseensä sellaista, josta on tuskien kautta opittava päästämään irti”, lisää Yrjö. ”Typeryyksiin kiinnytään liikaa”, päättelee Pentti. ”Sitähän elämä suurelta osin on - typeryyksiin kiintymistä. Pohjimmiltaan kaikki asiat täällä ovat typeryyttä, mutta jotkut niistä voivat hieman toisia paremmin johdattaa ihmistä oivaltamaan tämän asiantilan”, syventää Yrjö.

”Kannattaako täällä kurjassa elämässä edes yrittää pysyä?”, kysyy Pentti. ”Elämä on ihmisen ainoa mahdollisuus päästä kerran osalliseksi jostakin paremmasta”, vastaa Yrjö. ”Parempi pitää siis ansaita täällä?”, arvelee Pentti. ”Tavallaan - tavallaan ei. Paavali sanoi, että viimeinen Aadam on eläväksi tekevä, luova henki – yhtä ja samaa olemusta luojansa kanssa. Ilmeisesti on niin, että vasta riittävän perusteellisesti koettu ja ymmärretty elämä antaa todellisen pohjan luovaan toimintaan, ainakin täällä muotojen maailmassa. Toisaalta sanotaan, ettei kohoaminen kaiken inhimillisen yläpuolelle ole ostettavissa millään uskomuksilla tai ulkonaisilla teoilla”, selittää Yrjö. ”Eli päädytään kuitenkin jonkinlaiseen lottoarvontaan”, päättelee Pentti. ”Ei. Jos katsotaan, että Juma-

la on itse hyvyys, merkitsee se samalla sitä, että kaikessa vallitsee ehdoton harmonia. Täällä ilmenneessä elämässä se jakautuu vastakohtaisuuksiinsa: ei ole olemassa hyvää ilman pahaa. Mutta jakautumisella on lähinnä välineellinen tarkoitus: johdattaa ihminen takaisin jakamattomaan alkutilaansa, hengen ykseyteen”, täsmentää Yrjö. ”Tuon sanan minä olen joskus lukenut, mutta en ole siitä mitään ymmärtänyt”, myöntää Pentti.

”Ei sitä voi ajatuksen rajoittamin keinoin ymmärtääkään. Se on käsittämätöntä olemista äärettömässä ikuisuudessa, jossa kaikki on yhtä. Se on ehdotonta, muuttumattonta autuutta vailla vastakohtaisuutta. Sen voi kokea, mutta sitä ei voi rajallisoin käsittein todenmukaisesti kuvata”, valistaa Yrjö. ”Sekö vasta on todellista ylösnousemusta?”, kysyy Pentti. ”Kyllä. Todellinen ylösnousemus edellyttää kaiken vastakkaisuuksiin nojautuvan ylittämistä, koska kaikella vastakkaisuuksiin nojautuvalla on oma ajallinen kestoinsa - mikä on tullut, myös menee!” vastaa Yrjö. ”Maailmanloppu on siis odotettavissa?” lisää Pentti. ”Tuosta asiasta ovat tietämättömät ihmiset saaneet paljon vääriä käsityksiä, kun vanhoja kirjoituksia on tulkittu sananmukaisesti ja soviteltu oman aikansa ilmiöihin. Se on luonut lähinnä turhaa pelkoa ja ahdistusta”, valistaa Yrjö. ”Mutta sanoithan sinä juuri sen, että kaikki luotu tuhoutuu”, väittää Pentti edelleen. ”Tiedekin tietää, että aurinkokunnilla ja galakseilla on omat elinaikansa, tosin meidän aikakäsityksemme puitteissa suunnattomat. Tällaisista luonnon lainalaisuuksista on tiedetty jo muinaisista ajoista lähtien. Tiedon hitusia on sitten joutunut tavallisten, kokonaisuuksia ymmärtämättömien ihmisten käsiin. Tuloksena ovat jatkuvat maailmanloppujen odottelut”, täsmentää Yrjö. ”Mutta loppu on varmaa!” pääättelee Pentti. ”Niin, päivää seuraa yö, ja seuraava päivä!” vastaa Yrjö arvoituksellisesti. ”Tarkoitatko sitä, että loppu ei

olekaan lopullista”, kysyy Pentti. ”Kaikessa ilmenneessä on luonnollinen rytmensä: syntyminen, kasvu ja kuolema. Tuomaan evankeliumissa sanotaan, että Isäni merkki teissä on liike ja lepo. Ja näkymättömiin johtava kuolema on lepoa, ulkoisen sisäistämistä”, selittää Yrjö. ”Kaikki katoaa mustaan aukkoon kuin hornan tuuttiin”, tiivistää Pentti. ”Kaikki sellainen, jonka tietoinen olemassaolo – missä tahansa puitteissa - on ehdollista, vaipeu lopulta pitkään lepotilaan”, tarkentaa Yrjö. ”Onko sitten ehdotontakin olemassaoloa?” kysyy taas Pentti. ”Nyt palasimme jälleen niin tärkeän kysymyksen eteen, että kiehautan meille kupilliset teetä. Jaksamme sitten paremmin keskittyä siihen”, sanoo Yrjö astellen keittiön puolelle aiettaan toteuttamaan. Jonkin ajan kuluttua hän tulee takaisin tarjottimiseen ja ojentaa teekupin Pentille.

”Pääsimmekin jo melkein ehdottomaan olemassaoloon”, alustaa Pentti. ”Nähdäkseni juuri siitä kaikki todelliset uskonnot yrittävät omilla tavoillaan kertoa - ja ennen kaikkea tuoda esiin sen edellytyksiä”, jatkaa Yrjö. ”Tämäkin keskustelu antaa hieman perspektiiviä elämän hahmottamiseen”, toteaa Pentti. ”Käynee lähtökohdaksi, yritykseksi hahmottaa elämää tarkoituksenmukaisena kokonaisuutena eikä pelkkänä kaaoksena. Aurinkokunnat ja yksittäiset taivaankappaleet kulkevat kulkuaan oman tarkoituksensa mukaisesti. Planeetoilla on oman aurinkonsa suhteen yöt ja päivät, kesät ja talvet. Sama tarkoitushakuisuus pätee myös ylhäällä, ihmisen mielen ja sielun alueilla”, selittää Yrjö. ”Meni taas reippaasti yli hilseen”, valittaa Pentti. ”Ihminen saa sisäisen valonsa sieltä, mistä hänen tietoisuutensa on saanut alkunsa, ja mihin sen pitää kerran palata, kunhan se on riittävästi katsellut tuon samaisen valon synnyttämiä erilaistuneita heijastumia ilmennyksen eri tasoilla”, valistaa Yrjö. ”Meidän jokapäiväinen elämämme on siten kuin Platonin luolanseinää?”, kysyy Pentti. ”Ja sinäkö et muka ole



lukumiehiä? Sitä se juuri on: häilyviä varjoja pimeydessä”, vahvistaa Yrjö. ”Ja pimeys ei käsittänyt valoa”, lisää Pentti. ”Niin juuri, ihmiset rakastavat pimeyttä, johon ovat ehdollistuneet”, tarkentaa Yrjö. ”Ei meille rippikoulussa tuotakaan opetettu”, muistelee Pentti. ”Tuskin olimme tällaisesta paljonkaan irti saaneet, monet muut asiat vetivät puoleensa”, lisää Yrjö.

”Mutta ylösnousemusten väliset erot jäivät minulle yhä epäselviksi,” sanoo Pentti. ”Ei niitä kukaan kykene sanallisin keinoin täsmällisesti ilmaisemaan. Niissä lienee hieman samantapainen periaate kuin irrottautumisessa maan vetovoimasta: ihminen kohoaa sitä ylemmäksi mitä vähemmän hänen mielessään on painolastina maallisia sidostumia. Lisäksi hänessä tulisi olla jäljellä raamatussakin mainittua salaista öljyä, sisäisen luonnon perusvoimaa, joka voi aktivoituna murtaa inhimillisen ja jumalallisen väliset rajat”, selittää Yrjö. ”Onko se samaa kuin usko?” kysyy Pentti. ”Öljyn sytyttäminen saattaa hyvinkin edellyttää sitä. Usko on selkeä, sisäinen tahto ja vakaumus siitä, että kaiken takana on jotakin ehdotonta ja pysyvää, jota kohden ihmisen tulee haluta ja kyetä kääntymään täydellisesti ja ehdoitta”, vastaa Yrjö. ”Myytävä kaikki ja painuttava vuorille!”, lisää Pentti. ”Ei välttämättä. Me ymmärrämme asioita liian konkreettisesti. Kaikesta luopuminen tarkoittaa mielen sisäistä irtautumista ulkoisista kohteista. Ei pelkkä konkreettinen teko sinänsä vie sisäistä ihmistä minnekään”, tarkentaa Yrjö.

”Köyhät ihmiset on raamatussa luokiteltu autuaiksi!”, jatkaa Pentti. ”Hengessään köyhät eli sellaiset, jotka eivät enää kaipaa itselleen mitään. Tavallisesti köyhä ihminen haluaa kaikkea mahdollista ja mahdotonta, hiimitsee ja kadehtii - sellainen tila on hyvin kaukana autuudesta”, täsmentää Yrjö. ”Sellaisista ihmisistä muodostuisi pahasti tätä maailmaa muistuttava taivas – tai helvetti!” päättelee Pentti. ”Vanhurskauden hedelmät kylve-

tään rauhassa rauhan tekijöille”, lausuu Yrjö. ”Tuota minä en käsittänyt”, sanoo Pentti. ”Se olikin turhan hämähämää sanonta. Tarkoitan sitä, että ihmisen itsensä on saatava aikaan tasapaino oman mielensä alueella. Sellainen tila, missä mitkään ulkoiset asiat ja tapahtumat eivät voi horjuttaa saavutettua rauhaa”, selventää Yrjö. ”Ihminen ei tarvitse kovin suurta iskua joutuakseen epätasapainoon”, sanoo Pentti. ”Mieli toimii aivan liiaksi elämän vastakkaisten jännitteiden varassa: se hakee kiihkeästi onnea ja yrittää epätoivoisesti välttää ikäviä asioita”, lisää Yrjö. ”Se on luonnollista”, toteaa Pentti. ”Luonnolliselle ihmiselle juuri sitä, ja siitä seuraa alituinen tasapainotilojen heilahtelu”, selittää Yrjö. ”Mutta jos onnistuisi välttämään kaikkia ikävyyksiä”, esittää Pentti. ”Siihen ei vielä liene kukaan pystynyt - muuta kuin naapuriensa mielestä!” vastaa Yrjö. ”He elivät onnellisina elämänsä loppuun saakka, niinhän saduissa sanotaan”, lisää Pentti kuin puolustaakseen ilmaisemaansa ajatusta. ”Parhaimmillaan ainoastaan tämän lyhyen elämän loppuun saakka. Se ei vielä ole paljon”, lausuu Yrjö arvoituksellisesti. ”Siinähan on jo kaikki”, väittää Pentti. ”Yksi häviävän pieni ajallinen rupeama tunteenomaisessa onnen tilassa, vangittuna tähän onnettoman rajalliseen tiedostamiseen. Ei sellainen ole mitään autuutta”, vakuuttaa Yrjö.

”Sinä nostat riman korkealle ihmisen yläpuolelle”, päättelee Pentti. ”Juuri sinne se kuuluukin - äärettömyyksiin - rimaton rima”, lausuu Yrjö juhlallisesti. ”Mutta onhan siellä ylhäällä jonkinlainen muurikin, kun kerran portista puhutaan?”, päättelee Pentti. ”Nuo ovat pelkkiä symbolisia ilmauksia. Ehdottoman kuvaaminen ehdollistunein käsittein on aina tuottanut vaikeuksia ja vääriä tulintoja. Ei siellä eikä täällä, vaan teissä sisäisesti kuvaa osaltaan sitä, ettei kyseessä ole mikään ulottuvuuksin ilmennettävä paikka tai tila, vaan jotakin aivan muuta”, selittää Yrjö. ”Jos se on pelkkää tyhjyyttä”, jatkaa Pentti

päätelmiään. ”Meille se käsittämättömyydessään saattaisi sitä olla, mutta ymmärtäisin sen oleva pikemminkin ehdotonta täyteyttä ja jakamatonta täydellisyyttä,” tulkitsee Yrjö. ”Kaiken summaa?”, toteaa Pentti. ”Tämä osittain tuntemamme maailmankaikkeus on rajallinen ja aikaan sidottu ilmaus rajattomuudessa, ainoassa todellisessa kaikkeudessa, joka ei ole mikään osasten summa, vaan ehdoton ja täydellinen ykseys”, jatkaa Yrjö. ”Tuon kun vielä tajuaisi,” sanoo Pentti. ”Niin olisit lähellä Jumalan valtakuntaa - kuten Jeesuksen kerrotaan sanoneen eräälle kirjanoppineelle”, lisää Yrjö. ”Lienee siellä melkoinen tungos, kun kaikki ovat samassa paikassa samaan aikaan”, arvelee Pentti. ”Ei tungoksen häivääkään, eikä liioin aikaa”, kommentoi Yrjö. ”Tyhjiin raukeamiselta tuo kuulostaa, buddhalaiset ovat sittenkin oikeassa”, päättelee taas Pentti. ”Buddhalaisuuden hienostuneimmat katsantokannat esittäisivät uppoutumista ehdottomaan täyteyteen”, täsmentää Yrjö. ”Syöksymistä marketin jouluruuhkaan,” veistää Pentti. ”Rajoittaviin muotoihin perustuva ajattelu ei johda minnekään. Todellisuudessa ei ole yhtään ainoata erottavaa ja rajoitettavaa muotoa - ei edes Jumalalla”, johdattelee Yrjö. ”Nyt sinä kyllä pilkan murjaisit”, väittää Pentti. ”Niin tein, ja niin ovat tehneet monet muut ennen minua: ’Jumala on henki, ei häntä ole kukaan nähnyt’. Vain tietämättömät piirtelevät jumalasta ylhäiseltä istuimelta tuimasti katselevan vanhan miehen kuvia”, perustelee Yrjö. ”Tekevät kuvia jumalasta, epäjumalia”, päättelee Pentti. ”Niitä juuri, ihmisen kaltaisia lepyteltäviä, arvaamattomia luomuksia. En minä sellaisten arvostelua lue itselleni kuolemansynniksi”, sanoo Yrjö. ”Enpä taida enää minäkään, ainakaan tämän keskustelun jälkeen”, puoltaa Pentti. ”Tietenkin meidän on ymmärrettävä inhimillisiä näkemyksiä sellaisina kuin ne ovat: puutteellisina, maallisen kokemuksen pohjalta syntyneinä kulttuurien aikaansaannoksina”, pehmentää Yrjö. ”Kaikki tulkoon uskossaan autuaiksi”,

esittää Pentti. ”Juuri niin autuaiksi kuin kykenevät. Periaatteessa ihminen saanee aikaa myöten sen, mitä hän todella haluaa: ahne saa vaurautta, vallanhimoinen valtaa ja kunniaa kaipaava toisten arvostusta. Mutta myös todellista totuutta isoavat ja janoavat saavat tahtomansa. Viimeisen kaltaisesta mahdollisuudesta kertovat kaikki maailman uskonnot”, selittää Yrjö.

”Saavatko totuuden saavuttaneet pitää itsellään myös tavanomaisemmat saavutuksensa?” kysyy Pentti. ”Heidän kannaltaan ei liene kovin olennaista, onko heillä niitä hallussaan tai hallinnassaan: merkittävää on vain se, että heidän tietoisuutensa on kokonaan riippumaton ulkoisista asioista ja siten täysin kääntynyt ainoaan ehdottomaan todellisuuteen”, vastaa Yrjö. ”Sitäkö Jumalan rakastaminen yli kaiken merkitsee?” kysyy Pentti. ”Juuri sitä. Ihmiset kuvittelevat pystyvänsä siihen, mutta rakastavat kuitenkin monenlaisia ehtoja asettaen, kuin lehmää - siltä odottamansa maidon takia”, selittää Yrjö. ”Tarkoitatko sitä, että meidän pitäisi olla valmis vaikka surmaamaan oma lapsemme, jos Jumala sitä vaatii?” kysyy Pentti. ”Osaatko päätellä, mitä tuo Abrahamin oma poika voisi itse asiassa tarkoittaa?”, kysyy vuorostaan Yrjö. ”Kaikkein rakkainta”, arvelee Pentti. ”Mikä se mahtaa olla?” kysyy taas Yrjö. ”Niin kuin itseään: minähän se saattaisin olla - perhana sentään!” sanoo Pentti oivalluksesta innostuen. ”Sinä sen sanoit: valmius luopua omasta itsekkästä minästäan muodostaa ahtaan portin”, toteaa Yrjö. ”Marttyyrikuolemaan hakeutumisessa lienee sittenkin itua”, päättelee Pentti. ”Älä hyvä mies sekoita konkreettisia kuolontoimia tähän ylevään asiaan. Ei ihminen voi ostaa pääsylippua ehdottomaan millään konkreettisella toimenpiteellä. Hänen on sisäisesti tultava sellaiseksi, jossa ei enää ole mitään sen laatuista sisäisiä ominaisuuksia, jotka automaattisesti sitovat hänet tähän elämään”, täsmentää Yrjö. ”Tarkoitatko itsekkyyt-

tä?” kysyy Pentti. ”Sen kaikissa mahdollisissa muodoissa, jopa hyväksyttävissäkin”, myöntää Yrjö. ”Mitähän tuokin merkitsee?” aprikoi Pentti. ”Sitä, että inhimillinen kulttuuri luokittelee ihmisten käyttäytymisen omien koettujen näkökohtiensa, lähinnä mukavuutensa nojalla kahteen leiriin, hyväksi tai pahaksi. Tuollaisia leirejä ei todellisuudessa ole olemassa”, aloittaa Yrjö selityksensä.

”Onhan hyvä aina parempaa kuin paha!”, väittää Pentti. ”Älköön sanottako, tuo on hyvä ja tuo paha, sillä aikanaan kaikki osoittautuu sangen kelvolliseksi”, vakuuttaa Siirak, ja hän oli todella maineensa mittainen mies”, jatkaa Yrjö. ”Sittenhän on sama, mitä täällä tekee”, päättelö Pentti. ”Periaatteessa kaikki teot ovat suhteellisia, niiden pitempiäaikainen merkitys nähdään vasta siinä, millaisia ominaisuuksia ne kypsyttävät ihmisen tietoisuudessa, ja millaisia seuraamuksista täällä ajassa”, selittää Yrjö. ”Hedelmistään puu tunnetaan”, siteeraa Pentti. ”Niinpä niin, sisäisesti hyvä ihminen tekee luonnostaan hyviä tekoja - oman tietoisuutensa rajoitusten puitteissa. Mutta ihmisen teoissa ilmenee useimmiten teeskentelyä ja laskelmointia: sisäisesti hyvinkin itsekäs ihminen ei uskalla toteuttaa omia alhaisia halujaan, koska pelkää toisten reaktioita, rangaistuksia tai kasvojensa menetyttä”, lisää Yrjö. ”Teoista ei siis voi päätellä mitään varmaa puun laadusta”, toteaa Pentti. ”Kuka voi, kuka ei. Jeesuksen kaltaiselle ihmiselle päättely ei varmaan tuottanut minkäänasteisia vaikeuksia. Hän näki suoraan ihmisen sydämeen, ihmismielen todelliseen tilaan”, vastaa Yrjö. ”Sydäntä punnittiin egyptiläisissä kuvissakin”, muistelee taas Pentti. ”Sydäntäpä hyvinkin, sitä mitä ihminen todella on, koko puun laatua”, vahvistaa Yrjö. ”Ajatuksen puhtautta vuorisaarnakin vaatii”, alustaa Pentti. ”Sitä juuri, monin eri tavoin, eikä se ole saavutettavissa vippaskonsteilla, tai pikakurssilla”, toteaa Yrjö. ”Entä jos tehtäisiin kaikille kunnollinen aivopesu, ehdol-

listettaisiin ihminen pelkkään hyvään”, esittää Pentti. ”Sitä on yritetty kautta aikojen, ja teeskentelystä on tehty hyve”, lausuu Yrjö. ”Saatat olla oikeassa, ei ihmisten ajattelu ole paljonkaan muuttunut”, myöntää Pentti. ”Kulttuuri muovaa yleisesti hyväksyttävänä pidettäviä malleja, joita ihmiset sitten koettavat jäljitellä saadakseen toistensa hyväksynnän. Mutta ei tarvita suuriakaan muutoksia ulkoisissa olosuhteissa kun ihmisissä asuva peto herää eloon, ja julmuuksista tulee muutamassa päivässä suuria hyveitä”, selittää Yrjö. ”Mielemme syövereissä piileskelee riivaajia”, arvelee Pentti. ”Ikiäikojen lajiperäisiä vaistoja, joilla on aikoinaan ollut oma merkityksensä, sekä myös tuskien ja kärsittyjen vääryyksien aiheuttamia paineita ja patoutumia. Tietämättömyyttä ja todellisen järjen valon puutetta ne periaatteessa ovat, ei ihmisen mieleen mitkään pirunpojat livehtele - ainakaan jos eivät löydä sieltä mitään kaltaistaan”, perustelee Yrjö.

”Et sinä taida Perkeleeseenkään uskoa,” epäilee Pentti. ”Samanaikainen uskominen Jumalaan ja Perkeleeseen on kaksi-jumalaisuutta. En minä tosin kiellä, etteivätkö ihmisten viha, himo ja halu voisi synnyttää ja ylläpitää kaltaisiaan alkeisolentoja inhimillisen psyyken tiedostamattomiin kerrostumiin. Sellaiset voivat mahdollisesti ilmentyä vastaavaan mielentilaan virittäytyneen toisen ihmisen tietoisuudessa jonkinlaisen resonanssiperiaatteen kautta. Mutta en minä jumalasta riippumattomaan perkeleeseen omaa uskoani rakentaisi”, selvittää Yrjö. ”Ei raamattukaan sano, että jumala loi perkeleen ihmisen toveriksi - ikään kuin piruuttaan”, päättelee taas Pentti. ”Paholainen kuvataan paratiisissa kahdensuuntaiseen tiedostamistapaan houkuttelevana käärmeenä”, esittää Yrjö. ”Niin perkele olikin”, vahvistaa Pentti. ”Ja me olemme oppineet vihaamaan käärmeitä, emme omaa kaksijakoista tapaamme hahmottaa todellisuutta”, lisää Yrjö. ”Käärmeen tappaminen oli ennen

hyvä teko”, muistelee Pentti. ”Kuin olisi ostanut kopallisen aneita tarjouksesta”, lisäälee Yrjö. ”Matelijoiden syylistäminen lienee liian suoraviivaista tulkintaa”, epäilee Pentti. ”Nätisti sanoen. Käärmettä käytettiin yleisimmin viisauden symbolina - evankeliumissakin: ’Olkaa te viisaita kuin käärmeet ja viattomia kuin kyyhkysyet’. Paratiisissa se kuvanee jotakin, joka vetää inhimillistä tietoisuutta kokemaan itseään erillisten asioiden välityksellä - ja omalla tavallaan tuomaan jumalallista valoa tähän pimeyteen, kunnes vastakkaisuuksiin samastunut tietoisuus kerran uudelleen yhdistyy ja löytää alkuperäisen valonsa”, selittää Yrjö. ”Tuhlaajapojan saapuessa takaisin kotiinsa”, jatkaa Pentti. ”Niin juuri, kyllä sinä näytät nämä itsekin oivaltavan, kunhan luovutat siihen vähän aikaasi”, toteaa Yrjö. ”Sinun seurassasi oivaltaminen käy paljon helpommin, en minä yksin siihen pysty”, epäilee Pentti. ”Nuo ovat kouluaikaisia typeriä asenteita, on korkein aika karistaa sellaiset pois mielestä”, rohkaisee Yrjö.

”Voi kun tulisit puhumaan näistä asioista meille kotiin, niin että Marjakin saisi kuunnella viisauksiasi”, ehdottaa Pentti. ”Sinä olet siihen paljon parempi. Mutta muista kuitenkin, ettet mene moukaroimaan rikki toisen käsityksiä”, varoittelee Yrjö. ”Mitä sinä tuolla tarkoitat?”, kysyy Pentti hämmästyen. ”Sitä että ihmiset muodostavat omat ajatusrakennelmansa mielenlaatunsa ja kasvu-taustansa pohjalta. Ne ovat heille tärkeitä ja pyhiä. Toisella ihmisellä ole oikeutta mennä niitä väkivalloin rikkomään, vaikka itse kuvittelisi kykenevänsä antamaan tilalle parempaa”, selittää Yrjö. ”Minä ajattelin innolla puhuvani vaimollekin näistä asioista, joita olemme käyneet läpi”, sanoo Pentti. ”Kunhan katsot, kuinka sen teet. Jokaisen on itse annettava rauhassa purkaa käsitykset, joiden perustukset hän on heikoiksi havainnut”, täsmentää Yrjö. ”Mutta onhan meihinkin ympätty heikosti perusteltuja asioita ainoina totuuksina”, väittää Pentti.

”Sellaista tämä kulttuurin välittäminen polvelta toiselle on aina ollut, ja tuskin siinä suhteessa kovin nopeita muutoksia tapahtuu”, myöntää Yrjö. ”Oli hyvä että painoit jarrua, minä innostuin noista näkökulmista liikaa-kin”, sanoo Pentti. ”Kypsyttelä asioita rauhassa itsessäsi. Teillä molemmilla on vielä paljon aikaa käytettävissä”, sanoo Yrjö. ”Mistä sen tietää, ei olisi sinustakaan arvannut”, epäilee Pentti. ”Minä olen tiennyt oman kohdani kauan, jo ennen sairautta. Jokin minussa tietää asioita vähän eteenkin päin”, lausuu Yrjö. ”Sinä olit hyvä aavistamaan asioita, me emme vain halunneet uskoa sinua”, muistelee taas Pentti. ”Elelin paljon enemmän hiljaisuudessa kuin te, monilapsisten perheiden kasvatit”, selittää Yrjö. ”Ei kai pelkkä hiljaisuus tuo tuollaista tietoisuutta?”, ihmettelee Pentti. ”Ei, mutta mielen hiljaisuus on sinänsä tavoittelemisen arvoinen asia, onhan vaikeata huutaa ja kuunnella yhtä aikaa”, myöntää Yrjö. ”Maatöissä voin kyllä uppoutua omiin ajatuksiini, se ei aina vaadi keskittymistä”, toteaa Pentti.

”Voisit joskus yrittää kääntää huomiosi kokonaan pois kaikista tuntemistasi asioista - kahta herraa kun ei voi täydellisesti samanaikaisesti palvella”, ehdottaa Yrjö. ”Tuotako se tarkoittaa?” ihmettelee Pentti. ”Kokonaisen puoleen täytyy kääntyä kokonaisesti, osittuneesti se on mahdotonta”, perustelee Yrjö. ”Pitää miettiä”, sanoo Pentti. ”Asia johtuu hengen ja aineen, ilmenemättömän ja ilmenneen vihollisuudesta, tai pikemminkin täydellisestä erilaatuisuudesta, vaikka ne perimmältään ovat samaa”, selittää Yrjö. ”Nuo asiat tuntuvat ristiriitaisilta”, väittää Pentti. ”Ristiriita on meidän mielessämme, ei itse asioissa. Mieleemme on osittunut ja samastunut tilan ja ajan ilmiöihin, asioihin, joita ei jakamattomassa todellisuudessa ole olemassa”, selventää Yrjö. ”Niin, niin, häviävää tämä kaikki tuntemamme lienee”, päättelee Pentti. ”Ainakin rajallisten muotojen osalta, jännitteisiin pe-



rustuvana ehdollisena ja tilapäisenä ilmiönä”, täsmentää Yrjö.

”Mutta palatakseni vielä sinun tilaasi. Onko totta, että olet irtisanonut itsesi virastasi, muiden virkailijoiden vastalauseista huolimatta?” kysyy Pentti. ”Totta on, kunnanjohtaja ei muuten suostunut panemaan virkaani haakuun, vaikka yritin sanoa, että uuden olisi hyvä saada ennalta tutustua asioihin”, vastaa Yrjö. ”Kaikesta sinä murhetta kannat”, ihmettelee Pentti. ”Kyllä minä tiedän, etten ole korvaamaton, mutta tiedän myös sen, miltä tuntuu istahtaa valmistautumattomana virkatuolille. Nyt minä voin näyttää edes paperien paikat ja tutustuttaa niihin henkilöihin, joiden kanssa jatkaja joutuu työskentelemään. Aika vain alkaa käydä todella vähiin”, selostaa Yrjö. ”Kyllä sinun pitää ajatella ennen kaikkea itseäsi ja ottaa levon kannalta. Onhan sinulla täysi oikeus sairauslomaankin”, ehdottaa Pentti. ”Mitä minä sillä oikeudella enää teen, ja lepoa on tiedossa aivan riittämiin”, tokaisee Yrjö naurahtaen. ”Olet sinä melkoinen pakkaus”, toteaa Pentti. ”Minä olen vain pieni ihminen, joka haluaa katsoa isoja asioita sellaisina kuin ne tulevat, ei tämä sen ihmeellisempää ole”, tarkentaa Yrjö.

”Kuinka he virastossa suhtautuvat asiaasi?”, kysyy taas Pentti. ”Alussa välttelivät, sehän on luonnollista. On vaikea keksiä mitään sanottavaa tällaiselle puolivainaaalle. Mutta näyttävät jo hieman tottuneen tilanteeseen”, sanoo Yrjö. ”Kuinka siihen kukaan voi tottua?”, ihmettelee Pentti. ”Ihminen on maailman sopeutuvain eläin. Eihän tämä ole mitään sen rinnalla, mihin meitä paljon nuoremmat kaverit joutuivat sopeutumaan sotien aikana”, vertailee Yrjö. ”Me emme taida siitäkään ymmärtää mitään”, epäilee Pentti. ”Lähdemme nykyisin hysteerisinä pakoon mikrobeja kuin tykistökeskitystä”, sanoo Yrjö. ”Ovathan nekin epäterveellisiä?” puolustelee Pentti. ”Elämä on varsin epäterveellistä, etenkin jos eletään epä-

terveesti - ja vanhaksi”, väittää Yrjö. ”Sinut se sairastutti vaikka olet elänyt hyvin tervettä elämää ja turhan vähän”, toteaa Pentti. ”Asioiden syyt ovat usein syvällä ihmillisen luonnon syövereissä, ei niitä voi suoraviivaisesti johtaa tämän hetken olosuhteista, syntyy vain väärä tulkintoja ja tarpeetonta tuskaa”, johdattelee Yrjö.

”Et kai sinä sentään itsellesi ota sairautesi syytä?”, kysyy Pentti hämmästyneenä. ”Tietenkin otan, pitäisikö minun syyttää muita, tai itse elämää - vieläpä Jumalaa?”, vastaa Yrjö. ”En minä sitä tarkoittanutkaan”, korjaa Pentti. ”En minä mikään masokisti ole, joka nauttii tuottaessaan itselleen tuskaa, mutta tiedän, että jossakin minun persoonani ilmentymisen sielullisessa taustassa piilevät ne syyt, jotka juuri nyt purkautuvat tällä erityisellä tavalla”, selittää Yrjö. ”Tuohan on fatalismia”, väittää Pentti. ”Se ei ole uskonnosta ehdottomaan, kaikkia tapahtumia ohjaavaan sokeaan kohtaloon, jonka suhteen ei itse voi tehdä mitään, vaan luottamista siihen, että kaikkea ohjaa tavallista ajattelua korkeampi viisaus. Se tuo oman, tai pikemminkin omaan sielulliseen olemuksen menneisyyteen piirtyneet jännitteet purettaviksi siinä kokemisen tasossa, jossa ne on aiheutettu. Mutta sellaisessa muodossa, joka samalla auttaa meitä typeriä tuhlaajapoikia eteenpäin raskaalla erämaataipaleellamme”, tarkentaa Yrjö. ”Minä en suoraan sanoen käsitä, miten sairaus voi sinua auttaa?” ihmettelee Pentti. ”Moni tärkeä asia on minulle tässä selvinnyt, hyvin pienessä ajassa. Asioiden tärkeysjärjestys on täsmentynyt. Loppusuorassa on eräänlainen pyhyden tuntu, niin oudolta kuin se saattaa tuntuakin. Ehkä minä en olisi oppinut mitään tällaista, vaikka olisin saanut elää sata vuotiaaksi”, selittää Yrjö. ”Sitähän sinä et tiedä”, jatkaa Pentti. ”Sen voi päätellä: tavanomainen vanhentuminen johtaa usein tilaan, missä ei enää kovin hyvin kykene kypsyttämään elämänsä antia. Nyt minä olen joutunut kiehuttelemaan sitä kattilas-

sani tavallista varhaisemmassa vaiheessa, joten päättelen myös oppineeni tavanomaista enemmän”, perustelee Yrjö. ”Sittenhän jokaisen pitäisi aivoitella kuumeisesti elämänsä tarkoitusta ja heti sen jälkeen päättää päivänsä - helpottaisi kunnankin taloutta”, päättelee Pentti. ”Se ei olisi elämän sisäisen tarkoituksen mukaista, eikä siten johda niiden toteutumisen kannalta suotuisiin tuloksiin. Itsemurhat tehdään epätoivon, katkeruuden ja väsymisen tilassa, eivät ne mitään opeta - eivätkä liioin vapauta vastuusta itsensä suhteen”, selittää Yrjö. ”Niin, itsensä surmanneet joutuvat varmaan helvettiin”, päättelee taas Pentti. ”Helvetistä ei voi joutua helvettiin. Jos tämä elämä tuntuu helvetiltä, niin tuskinpa ihminen sen parempaan tilaan joutuu - jos ei paljon parempaankaan”, korjaa Yrjö. ”Mistä sinä tuollaisia voit tietää?”, kysyy Pentti. ”Ihminen surmaa ruumiinsa useimmiten siitä syystä, että hänellä on paha mieli. Ongelma on siten mielen alueella, mutta ihminen kuvittelee pääsevänsä siitä eroon tuhoamalla ruumiinsa. Eikö olekin typerää?” johdattelee Yrjö. ”Nyt minä en ymmärtänyt”, sanoo Pentti. ”Ihmisen mieli on pysyvämpi olemus kuin ruumis. Jos ruumis irrotetaan väkivalloin mielestä, kaikki rakentuu entistä tiiviimmin mielen varaan - tuskatkin, ymmärrätkö?” jatkaa Yrjö. ”Aavistelen”, sanoo Pentti. ”Tuska ja epätoivo pääsevät entistä paremmin valloilleen, kun yhteys hidastaviin aivoihin ja hermostoon katkeaa - siitä syntyy joksikin aikaa todella säälittävä tila”, selittää Yrjö. ”Jääkö ihmismieli siihen ikuisesti, ikään kuin rangaistukseksi?” kysyy Pentti. ”Ei tietenkään, kaikella ajallisella on vain ajalliset seuraukset. Tähdentäisin vain sitä, ettei ihminen voi millään keinoin paeta vastuuta itsestään, koska hän vastaa todelliselle sisäiselle itselleen ja sen kautta itse suurelle elämälle”, tiivistää Yrjö. ”Taas vilahti yli horisontin”, valittaa Pentti. ”Tarkoitin sitä, että meillä kaikilla on yhteinen isä ja koti, johon joskus palaamme, kunhan olemme suorittaneet oman erämaataipaleemme

ja oppineet kantamaan täydellisen vastuun kaikesta”, jatkaa Yrjö. ”Lienee tuo aika kaukana, ihmiskuntaa ajatellen”, päättelee Pentti. ”Ikuisuudessa on runsaasti aikaa”, lohduttaa Yrjö. ”Jumalan päivä on kuin tuhat vuotta, niinhän se taisi olla?” muistelee Pentti. ”Tai 2160 miljoonaa vuotta, kuten jotkut intialaiset sanoisivat yhdestä ainoasta Brahman-jumalansa päivästä. Nuo kuvaavat ilmennyksessä vallitsevia syklejä, niin sanottuja iankaikisuuksia omine maailmanloppuineen. Ne ovat suuria kosmisia ilmennys- ja lepokausia, jotka ihmiselämän tasolla ilmenevät paljon pienempinä periodeina - elinaikoina”, selittää Yrjö. ”Tiede puhuu valtavista aikamääristä kuvatessaan etäisyyksiä tähtiin, tuhansista valovuosista. Niidenhän on pitänyt olla olemassa ainakin sen ajan. On siinä nolla poikineen”, hämmästelee Pentti. ”Ja tämä uljas luomakunnan kruunuko tyytyisi vajaaseen sataan vuoteen?”, kysyy Yrjö. ”Ei ihminen siinä ajassa ainakaan näytä kaikkea oppivan, edes pahassa”, toteaa Pentti. ”Ei juuri mitään”, vahvistaa Yrjö. ”Miten toiset sitten tuntuvat saaneen osakseen paljon enemmän tästä samaisesta elämästä kuin toiset?” kysyy Pentti. ”Heillä on ollut hieman enemmän sisäistä kokemusvarastoa jo syntyessään”, lausuu Yrjö kuin päivänselviönä. ”Se olisi epäoikeudenmukaista”, päättelee Pentti. ”Sittenhän on epäoikeudenmukaista olla vanhempi ja kokeneempi kuin omat lapsensa - kaikkien pitäisi olla koko ajan saman ikäisiä”, johtaa Yrjö. ”Voisihan se helpottaa kanssakäymistä”, jatkaa Pentti. ”Lapset kasvattaisivat lapsia, hauskaa se olisi, kunnes nälkä yllättäisi”, lisää Yrjö. ”Edeltävät polvet tosiaan antavat puitteet ja mahdollisuudet tuleville, valmiita latuja hiihdettäväksi”, myöntää Pentti. ”Aikuistenkin keskuudessa on toinen toistaan aikuisempia, jotka avaavat latuja muille”, lisää Yrjö. ”Myös pahassa?”, epäilee Pentti. ”Valitettavasti ihmiset eivät osaa erottaa susia lampaista, vaan valitsevat mallikseen itsensä kaltaisia, sellaiset kun tuntuvat niin tutuilta”,

myöntää Yrjö. ”Siis susia?”, arvelee Pentti. ”Ainakin siinä mielessä, että ihminen kuluttaa aikaa ja energiaa koluumalla kaikkien mahdollisten virtausten jäljessä, ellei hän samalla pidä silmiään auki ja todella opi kokemastaan. On hyvä jopa langeta kiusauksiin, mikäli samalla joutuu tosissaan tai kärsimysten kautta kitkemään kyseiset heikkoudet omasta mielestään”, selittää Yrjö. ”Tuon minä pidän mielessäni, kun seuraavan kerran käväisen viinakaupassa”, soveltaa Pentti. ”Voisihan sitä käyttää verukkeenakin, mutta en minä aivan sitä tarkoittanut. Ihmisen on usein varsin helppoa pitää kurissa ulkoinen käyttäytymisensä. He luulevat hallitsevansa ja tuntevansa itsensä. Se on useimmiten harhaluulo. Mielen heikkoudet on vain peitelty pois näkyvistä. Lankeaminen ja muu kompuroidi tuo ne esiin: tunnistettaviksi ja voitettaviksi”, täsmentää Yrjö. ”Tuo vaikuttaa perustellulta”, toteaa Pentti. ”Ihminen oppii yhdestä virheestään usein enemmän kuin kymmenestä onnistumisestaan”, lisää vielä Yrjö. ”Ja siinä ei pääse ylipistymään - muuta kuin toivottomat rikolliset”, päättelee Pentti.

”Emme tosin tiedä mitään varmaa toisten toivottomuudesta. Monet meistä kunnan kansalaisista tekisivät rikoksia, jos olisivat täysin varmoja siitä, etteivät joudu kiinni teoistaan. Mitä sellainen oikeastaan on?” johdattelee Yrjö. ”Piilorikollisuutta varmaan”, arvelee Pentti. ”Sitähän meissä riittää - älkäämme siis tuomitko”, tiivistää Yrjö. ”Tässä huomaa, kuinka lujasti on ehdollistunut kiinnittämään huomiota ihmisen ulkoiseen toimintaan, vaikka se ei kuitenkaan ole se perusta, jolta elämää lopulta tarkastellaan”, päättelee Pentti. ”Ei todellakaan. Itse todellisuutta me emme voi hämätä, emmekä todellista olemustamme, joka meitä punnitsee, sen voin sanoa varmasti. Moniin muihin asioihin joudun laittamaan suuriakin varauksia”, myöntää Yrjö ja kääntyy laittamaan levyn soimaan takanaan olevaan laitteeseen.

”Tämähän on kaunista ja rauhoittavaa, meidän nuorison musiikkimaku ja soittotehot käyvät joskus hermoille”, toteaa Pentti syventyen kuuntelemaan. ”He voivatkin muuttaa tänne ja soittaa niin kovaa kuin haluavat”, sanoo Yrjö. ”Älä hyvä mies puhu tuollaisia, tuntuu niin pahalta”, pyytelee Pentti. ”Nämä ovat käytännön asioita, turha niihin on tunnetta puhalttaa”, tyynnyttelee Yrjö. ”Eivät nämä aivan jokapäiväisiääkään ole”, lisää Pentti. ”Ei tietenkään, mutta tällaiseenkin voi ihminen oppia suhtautumaan ilman paniikkia, kunhan uskaltaa kartuttaa tietojaan ja tarkistaa asennoitumistaan”, toteaa Yrjö. ”Mitä tuo musiikki muuten on?” kysyy Pentti. ”Bruchin viulukonsertto”, vastaa Yrjö. ”En ole ennen kuullutkaan -kaunista on”, sanoo Pentti. ”Suuret säveltäjät ammentavat elämyksensä sellaisista tiloista, joista meillä tavallisilla ihmisillä ei ole aavistustakaan”, selittää Yrjö. ”Vaikuttavaa se joka tapauksessa, vaikkei siitä mitään ymmärräkään”, todistaa Pentti. ”Hyvä musiikki liikuttaa jotakin olemuksemme syvyyksissä. Jokin meissä resonoi, ellei mieleemme ole täysin virittäytynyt karkeisiin ärsykeihin”, valistaa Yrjö. ”Kuten meidän nuorisollamme”, päättelee Pentti. ”Nuorilla tuo on täysin luonnollista, heidän pitää antaa kokea aikansa virtaukset, kunnes kyllästyvät ja etsiytyvät toisenlaisten pariin”, sanoo Yrjö. ”Minun pitää hankkia tällaisia levyjä”, sanoo Pentti. ”Joutuisit laittamaan stereot sikalaan, ettei tule riitaa nuorison kanssa”, epäilee Yrjö. ”Siat saattaisivat pitää tällaisesta”, arvelee Pentti. ”Nuoret lisäksi sikojen eteen sanan ’vain’”, toteaa Yrjö iloisesti nauraen ja käväisee kohtamassa tulta takassa.

”Syvällinen keskustelut hyvän ystävän kanssa takkatulen ääressä, kauniin musiikin soidessa taustalla - miksi me emme ole harrastaneet tällaista enemmän?” ihmettelee Pentti vakava sointi äänessään. ”Nämä viimeiset vuosikymmenet eivät ole arvostaneet tällaista, harmonia ei ole

huudossa”, toteaa Yrjö. ”Paljon meteliä, väkeä ja väkeviä juomia, sitähan se on ollut”, jatkaa Pentti. ”Hälinään on helppo hukuttaa itsensä, työntää pois mielestään vaikeat ja vastenmieliset asiat”, sanoo Yrjö. ”Siitä syystä monet ihmiset eivät enää siedä hiljaisuutta”, epäilee Pentti. ”Ihmiset eivät halua kohdata elämää sellaisena kuin se tulee, vaan uskovat pystyvänsä torjumaan ikävät asiat ulkoisin keinoin”, selittää Yrjö. ”Mutta joskus nuo asiat käyvät niin vaikeiksi, ettei torjunta enää onnistu”, arvelee Pentti. ”Ja mitä enemmän torjuntaa sitä vaikeampaa on päästä suurten asioiden yli”, jatkaa Yrjö.

”Sinun pitäisi kirjoittaa näistä asioista kirja, opiksi muillekin kuin minulle. Haaskaat hyvää ruutia tällaiseen maalaistolloon”, esittää Pentti. ”Älä hyvä mies isottele minua ja vähättele itseäsi. Tuossa hyllyssä on valmiiksi kirjoitettuna paljon suurempia viisauksia kuin mitä minä koskaan kykenen ilmaisemaan. Ja se todellinen viisaus sinun on kaivettava esiin itsestäsi”, toteaa Yrjö. ”Mutta eikö kirjasi olekin pääosin käännöksiä ulkomaalaisista teoksista? Sinä voisit kirjoittaa suoraan suomeksi”, jatkaa vielä Pentti. ”Ulkomaalaisia tai kotimaisia, sillä ei ole merkitystä. Merkittävää on se, kuinka hyvin ne kykenevät johdattamaan ihmismieltä itsensä oivaltamiseen”, selittää Yrjö. ”Eikö mikään kirja sitten voi tehdä ihmistä viisaaksi?” kysyy Pentti. ”Ei totisesti. Mikäli ihminen ei itse suostu ottamaan tarvittavia sisäisiä askeleita”, vastaa Yrjö. ”Mutta teemmehän me aikuisetkin paljon lasten puolesta, eikö samaa periaatetta voida soveltaa myös aikuisten kasvussa viisauteen?” tiedustelee Pentti. ”Niin että jotkut toiset kasvaisivat sinun puolestasi! Ei onnistu, ei kukaan voi kasvaa kenenkään puolesta”, valistaa Yrjö. ”Tuo selvitti jotakin. Ihmisille voidaan antaa vain sopivia aineksia työstettäväksi - sitäkö tarkoitit?” kysyy taas Pentti. ”Juuri sitä - siihen perustuvat myös raamatun kylväjävertaukset”, toteaa Yrjö. ”Pitänee katsoa niitä jos-

kus tarkemmin,” sanoo Pentti. ”Vastoin omaa tahtoamme meistä ei kukaan tee enkeleitä tai perkeleitä, tai mitään siitä väliltäkään, mutta hyvyyden lopullinen voitto on kuitenkin istutettuna inhimilliseen luontoon, vaikkei aina siltä näytä”, jatkaa Yrjö. ”Viittasit jopa siihen, ettei hyvyydenkään voitto riitä lopullisen tarkoituksen täyttämiseen”, muistelee Pentti. ”Inhimillinen hyvä on kovin vaatimatonta ja mukavuuteen perustuvaa, ihmisen luonnollisen itsekkyyden värittämää. Lopulta koko inhimillisyys on ylitettävä - niin sairaalta kuin se vaikuttaakin - näin sairaan miehen suusta kuultuna”, selittää Yrjö. ”Mielestäni vuorisaarnakin edellyttää tavallisen ihmisenäkemyksen ylittämistä - ei siinä ole mitään ihmisen mentäviä porsaanreikiä”, arvelee Pentti. ”Porsaan reiät ovat heikkojen ihmisten keksintöä vielä heikompien varten - en minä niiden varaan uskoani rakentaisi”, päättää Yrjö.

”Voi totta, kello on jo yli puolen yön, miten tämä aika nyt näin on päässyt vierähtämään. Minä olen varmaan uuvuttanut sinut, sairaan miehen. Voinko vielä tehdä jotakin hyväksesi?” lausuu Pentti katsahdettuaan kelloaan. ”Kunhan et ala hössöttää, sellaisen aika on minun osaltani ohi. Tämähän on ollut minulle pelkkää iloa. Minulle nämä asiat ovat elämääkin tärkeämpiä - usko tai älä”, vakuuttaa Yrjö. ”Ei sitä sinusta ole vaikeata uskoa. Kyllä minunkin näkökantani ovat tässä laajentuneet, toivottavasti myös syventyneet”, sanoo Pentti. ”Syventämiselle pitää varata aikaa. Se tapahtuu suurelta osin jäävuoren näkymättömässä osassa, jos ihmistä kuvattaisiin koko vuorena”, selittää Yrjö. ”Sitä toivoisi ymmärtävänsä heti kaiken”, sanoo Pentti. ”Ihminen yrittää usein lähteä latvasta tyveen”, päättää Yrjö. ”Ja tyvikin voi jo olla lahonvikainen”, lisää Pentti. ”Niin, perusolettamukset on syytä tarkistaa”, myöntää Yrjö.



”Mutta nyt minun pitää lähteä. Poikkeaa joku päivä meillä, aivan milloin tahansa. Marjakin haluaisi tavata sinua pitkästä aikaa”, sanoo Pentti nousten lepotuolista. ”Hän saattaisi pelästyä tällaista puolivainaata”, lausuu Yrjö nauraen. ”Hänenkin olisi hyvä paneutua näihin syvempiin asioihin, kaikkihan me ikäännyimme”, perustelee Pentti. ”Minä kyllä pirautan etukäteen, että saatte koota rohkeuttanne. Sinua minä voin kyllä pelotella sitten mentyänikin”, lisää Yrjö. ”Älä hyvä mies nyt ala puhua typeryyksiä, kun koko ilta kun on puhuttu viisauksia”, sanoo Pentti.

”Entä jos voisinkin antaa suurempaa viisautta täältä lähdettyäni?” johdattelee Yrjö. ”En minä tuohon osaa suhtautua, ainakaan tällä istumalla”, toteaa Pentti. ”Eikä minun saisi puhua näin outoja asioita, mutta älä silti heitä ajatusta tyystin roskakoriin. Muista hiljaisuus - se voi puhua. Mutta nyt sanomme iloisesti hyvää yötä. Vie lohdulliset terveiset perheellesi. Emme me todellisuudessa milloinkaan eroa toisistamme - muistakin se”, lausuu Yrjö laskien kätensä Pentin olkapäälle ja saatellen hänet ulko-ovelle.

Ja niin Pentti suuntaa sekavin, mutta oudon kantavin tuntein kotiaan kohden. ”On minulla melkoinen ystävä, en minä ole sitä ennen näin selvästi tajunnutkaan. Ja pian on ero edessä”, hän ajattelee itsekseen lähestyessään reippain askelin verantaa, jolle vaimo on syyttänyt valon kuin sanomaan - tervetuloa kotiin!

”Kylläpä teillä juttua riittikin, ehdin jo nukahtaa”, sanoo Marja Pentin hiippiessä makuuhuoneeseen. ”Ei minulla koskaan tuollaista keskustelua ole ollutkaan - käväisimme kuutamouinnillakin”, sanoo Pentti. ”Älä höpsi, taisitte vain muistella entisiä typeriä tempauksianne”, mutisee Marja epäilevin äänin. ”Totta se on, eikä me ehditty vanhoja muistella - pelkkää viisautta koko illan puheet”,

vakuuttelee Pentti. ”Kyllä minä miesten viisaudet tiedän: armeijaa, autourheilua ja muuta ylentävää”, epäilee Marja. ”Tällä kertaa olet väärässä. Yritän huomenna muistella tärkeimpiä asioita. Sain Yrjöltä ison pinon kirjoja sekä lapsille talon ja pari hehtaaria pitäjän parasta peltoa”, lisää Pentti. ”Tule nyt lähemmäksi, niin haistan henkeäsi. Teillä näyttää olleen tavallista väkevämmät saunajuomat”, päättelee Marja entistä epäluuloisempana. ”Nukutaan nyt - huomenna sinun on uskottava kaikki puheeni”, sanoo Pentti kömpien vaimonsa viereen. ”Jos satut niitä enää muistamaan”, jatkaa Marja. ”Hyvää yötä - naaraspuolinen Tuomaani!” lausuu Pentti. ”Samat sanat, Topeliukseni!” vastaa Marja.

\*\*\*

Keskustelut Yrjön kanssa pyörivät vielä hetken Pentin mielessä, mutta pian väsymys saa ylivallan, ja hän vaihtuu sikeään uneen.

\*\*\*

Koko perhe nukkuu rauhallisesti lokakuun pimeydessä, kun Pentti yhtäkkiä tuntee heräävänsä. ”Kuka on laittanut valot päälle, onko lapsilla jokin hätä”, hän ajattelee katsahtaessaan oven suuntaan, missä hän huomaa hämmästyksensä Yrjön seisovan kasvot leveässä hymyssä. ”Mistä sinä siihen tupsahdit, ja kuinka täällä on näin valoisaa, keskellä yötä?” ihmettelee Pentti. ”Älä hyvä mies pelästy, ei tässä ole mitään ihmeellistä”, tynnyttelee Yrjö. ”Et kai sinä vain ole?” hätäntyy Pentti. ”En tietenkään, et sinä minusta aivan vielä eroon pääse. Tule nyt hieman lähemmäksi, mutta älä pelästy, kun katsot taaksesi”, varoittaa Yrjö. Pentti vilkaisee arasti taakseen ja huomaa hämmästyksensä Marjan ja itsensä makavaan kaikessa rauhassa sängyllä. ”Mitä helkuttia, olenko minä kuollut vai tulossa hulluksi?” hän kauhistelee. ”Ei sinne päinkään, sinun ruumiisi siinä nukkuu aivan level-

lisesti. Ota rauhallisesti, ettet syöksy siihen takaisin”, lausuu Yrjö rauhoittavalla äänellä. ”Minä siis näen unta. Onpa toden tuntuista”, päättelee Pentti. ”Et sinä mitään unta näe. Nyt olet tavanomaista selkeämmässä unitilas- sa, enemmän itsetietoisena”, selittää Yrjö. ”Oletko sinä Yrjö itse, vai pelkkä Yrjön haamu?” kysyy Pentti yhä hämmentyneenä. ”Pikemminkin itse Yrjön haamu. Minä se olen, ilman sairasta nahkatakkaa, tietenkin. Tule nyt, katsellaan maailmaa vähän erilaisesta näkökulmasta”, rohkaisee Yrjö kättään heilauttaen.

”Mutta minun ruumiinikin jää tuohon. Mitä sille tapah- tuu?” estelee Pentti. ”Sitä mitä pitääkin, se nauttii ansait- semaansa lepoa. Älä nyt siihen haikaile, minulla oli mel- koinen työ saada sinut irti riittävän tietoisena”, selittää Yrjö. ”On tämä todella outoa. Mistä tämä omituinen va- lokin tulee, eihän täällä näy lampun lamppua?” hämmäs- telee Pentti. ”Tällaista täällä on aina - ei tarvita katuvalo- ja. Koeta vähän liikkua, mutta älä innostu liikaa”, keho- ttaa Yrjö. ”Voi totta, tähän on kuin luistelisi sileällä jäällä kunnon myötätulessa”, innostuu Pentti. ”Vielä ihmeellisempää on tulossa, kunhan maltat mielesi”, lu- pailee Yrjö. ”Herätänkö Marjan?” kysyy Pentti katsaha- en taakseen. ”Hän vain pelästyisi meitä ja pomppaisi ylös sängystään”, sanoo Yrjö. ”Ja tyrkkäisi minua kylkeen”, jatkaa Pentti.

”Mihin mennään?” kysyy Pentti. ”Mihin vaan, kuussakin voisimme käväistä, mutta lienee parasta jättää sen tut- kiminen astronauteille”, ehdottelee Yrjö. ”Siihen menisi monta yötä”, epäilee Pentti. ”Voisi siinä jokunen minuut- ti kulua, meillä on nyt vikkelät ratsut allamme”, selittää Yrjö. ”Katsellaan ensin lähiympäristöä, että pääsen tottu- maan”, ehdottaa Pentti. ”Painutaan tuosta seinän läpi ulos - ota kädestä kiinni”, kehottaa Yrjö liukuen seinää kohden. ”Ei kai, aiotko sinä mennä läpi?” estelee Pentti. ”Tule nyt vain, ei se meitä estä”, sanoo Yrjö vakuuttavasti

kiskaisten Pentin mukanaan seinän läpi. ”Voi totta - eihän seinä tuntunut miltään. Onpa täällä ulkona merkilistä”, toteaa Pentti. ”Me tarkastelemme luontoa nyt toiselta tasolta, ja toisin silmin. Katsele tarkkaan ympärillesi ja koeta painaa mieleesi yksityiskohtia, värejä ja muotoja”, kehottaa Yrjö. ”Värit näyttävät runsaammilta ja hohtavilta, puiden muodotkin ovat jotenkin poikkeavia, mutta kyllä paikan silti kotipihakseen tunnistaa”, hämää Pentti.

”Hyvä, miten ajattelit kulkea täällä?” kysyy Yrjö. ”Kävelen varmaankin, teitä pitkin. Se olisi turvallisinta?” arvelee Pentti. ”Katin kontit, täällä painellaan hetkessä sinne, mitä vain ikinä ajatellaan, eivätkä jalat väsy”, vakuuttaa Yrjö. ”Eihän se ole mahdollista - muuta kuin taivaassa”, epäilee Pentti. ”Emme ole lähelläkään taivasta, varsin matalalla tunnetasolla vasta, mutta on tämäkin sentään nopeakulkuista maastoa. Pitele minua kädestä kiinni, niin käväistään Helsingissä”, ehdottaa Yrjö ojentaen kätensä. ”No helvetti, mennään sitten”, lausuu Pentti mielensä rohkaisten. ”Älä sentään helvettiin ryntää, vaikka onhan Helsinki melkein yhtä kamalaa, meille maalaispojille”, sanoo Yrjö naurahtaen. ”Mehän liikumme pitkin ilmoja, ja kovaa vauhtia”, toteaa Pentti ihmeissään. ”Pidä Helsinki mielessä, että opit suuntaamaan. Tuossa se nyt on, kierretään ensin stadionin tornin ympäri”, sanoo Yrjö, ja samassa kaverukset laskeutuvat lähemmäksi tuttua kohdetta. ”Tuossa on eduskuntatalo, käväistäänkö katolla?” kysäisee Pentti innostuneena. ”Mitä me maallisista, painutaan suurkirkon katolle muiden apostolien viereen”, ehdottaa Yrjö, ja tuossa tuokiossa miehet ovat kirkon katolla suurten sinkkipatsaiden vieressä. ”Ovatpa nämä isoja”, ihmettelee Pentti lähestyien patsasta. ”Laskeudutaan Senaatintorille”, ehdottaa Yrjö. ”Siellä on pari ihmistä. Eivätkö he pelästy meitä, kun leijailemme alas?” kysyy Pentti. ”Eivät he meitä huomaa, vaikka kävelisim-

me läpi. Tuntisivat vain pienen kylmän virtauksen. Mutta parempi kuitenkin olla tekemättä sellaista”, selittää Yrjö heidän laskeutuessaan lähelle kadulla kulkevaa pariskuntaa.

”Voisimmeko käydä katsomassa, mitä ihmiset tekevät noissa kerrostaloissa?” kysyy taas Pentti. ”Voisimme, mutta kävisimmekö niissä päiväsaikaan?” kysyy Yrjö. ”Tuskinpa vaan”, arvelee Pentti. ”Sitten meillä ei ole nytkään mitään asiaa, ymmärrät kai?” johdattelee Yrjö. ”Eli tämä poikkeava olomuotomme ei anna meille poikkeavia oikeuksia”, päättelee Pentti. ”Periaatteessa tällaisessa kulkeminen vaatii tavallista enemmän vastuuntuntoa - en minä muuten olisi sinua uskaltanut mukaani kiskoa”, sanoo Yrjö. ”Kyllä minun olisi vaikeata päätellä, mitä sopii tehdä ja mitä ei”, epäilee Pentti. ”Ei se tuota sinulle päiväsaikaankaan suurempia vaikeuksia. Tässä tilassa tarvitaan samaa harkintaa”, selittää Yrjö.

”Mutta kun tavalliset luonnonlaitkaan eivät näytä pätevän”, ihmettelee Pentti. ”Tämä ei ole fyysistä elementtiä, vaan psyykkistä luontoa omine lakeineen. Mutta se ei kumoa yhtään ainuttakaan eettistä periaatetta”, sanoo Yrjö. ”Nyt kolahti kohdalleen. Olisi tämä poikaa vakoilussa”, esittää Pentti. ”Siitä syystä tiedustelupalvelut ovat kiinnostuneita parapsykologiasta”, toteaa Yrjö. ”Voiko tätä harjoittaa kuka tahansa?”, kysyy Pentti. ”Ei se aivan niin yksinkertaista ole. Ihmisen kokemukset syvän unen tilassa ovat yleensä epämääräisiä ja sattumanvaraisia, eikä hän niistä kovin paljon muista”, selittää Yrjö. ”Mistä se johtuu?” kysyy Pentti. ”Päivätietoisuuden ja psyykkisen tilan välissä on energiakenttä, jonka toiminnasta ja mukanaolosta tällaisten kokemusten muistaminen riippuu, samoin kuin niiden päivätietoinen, tahtoperäinen ohjaus”, valistaa Yrjö. ”Senkö takia tämä vaikuttaa niin todelliselta?” kysyy Pentti. ”Juuri siitä syystä, sinun tietoisuutesi ei ole yhtä jakautuneessa tilassa kuin tavalli-

sesti”, täsmentää Yrjö. ”Pystynkö minä aamulla muistamaan kaiken tämän?” kysyy taas Pentti. ”Suurimmaksi osaksi, jotakin tosin saattaa jäädä epämääräiseksi. Mutta toden tuntu noissa muistikuvissasi ainakin tulee olemaan”, selvittelee Yrjö.

”Mielenkiintoista”, toteaa Pentti. ”Mihin seuraavaksi?” kysyy Yrjö. ”Jos mentäisiin takaisin kotinurkille, että saan kootuksi itseäni. Tänään on tapahtunut niin paljon”, pyytelee Pentti. ”Oletkin jo hieman ylikierroksilla. Mennään vaikka kirkonkylän kioskille rauhoittamaan tilannetta”, ehdottaa Yrjö. ”Se sopii paremmin tällaiselle juntille”, lausuu Pentti, ja tuossa tuokiossa he siirtyvät takaisin tuttuihin maisemiin. ”Siinäähän se kioskipahainen onkin - painetaan puuta”, sanoo Yrjö ja suuntaa päättävästi heidän nuoruutensa suosikkipaikalle. ”Vaikkei meissä tunnu mikään painavankaan. Painammeko edes grammaa?” ihmettelee Pentti. ”Pitäisi etsiä kirjevaaka, niin punnittaisiin itsemme - tosin turhaan”, toteaa Yrjö. ”Täällä ei ole ylipaino-ongelmia”, arvelee Pentti. ”Pikemminkin alipainoisuutta, joutuu pitämään mielensä kurissa, ettei törmäile aivan mihin tahansa”, selventää Yrjö.

”Mutta mitä tuossa sinun pääsi päällä välkähtelee?” kysyy taas Pentti? ”Aivan sama kuin sinullakin. Se on ohut hopeanhohtoinen napanuora, joka pitää meidät yhteydessä ruumiisiimme”, valistaa Yrjö. ”Mitä jos se napsahtaa poikki - me kävimme sentään kaukana?” kauhistelee Pentti. ”Siitä seuraisi perunkirjoitukset, mutta kyllä se hyvin meidän aurinkokuntamme puitteisiin riittää”, lohuttelee Yrjö. ”Onpa siinä seittivarasto, entä jos joku leikkaisi langan poikki?”, kuvittelee vielä Pentti. ”Ajatteletko, että täällä vaanii viikatemies valmiina huitaistamaan ohikulkijoita?” kysyy vuorostaan Yrjö. ”Jotakin sellaista vilahti mieleeni”, myöntää Pentti. ”Nyt varmaan ymmärrät viikatteen symbolisen merkityksenkin. Voi-

simme joskus yrittää tavoittaa viikatemiehen todellisessa tapahtumassakin, niin kuvasi kuolemasta muuttuisi paljon kauniimmaksi. Mutta lienee parasta jättää se vielä tällä kertaa tekemättä”, sanoo Yrjö.

”Mitä ihmettä, tuossahan köpöttelee pihamaallaan Hakkumäen vanha isäntä. Ja hän on kuollut jo pari kuukautta sitten”, hämmästelee Pentti. ”Käydään toki tervehtimässä vanhaa Iisakia”, sanoo Yrjö lähtien miestä kohden. ”Kyllä tämä on outoa, mutta mikäpä siinä”, toteaa Pentti seuraten ystävänsä. ”Mitäs ne klopit täällä tekee?” kysyy Hakkumäki äreään tyyliinsä. ”Mitäpä tässä, kunhan jaloitellaan”, vastaa Yrjö leikilliseen tapaansa. ”Mikä tuollaiset kakarat on tappanut?” kysyy Iisakki edelleen. ”Ei vielä mikään - harjoittelemme vasta ja painumme sitten takaisin elävien kirjoihin”, vastaa Yrjö. ”Minä en sinne välitä lähteä - tulihan siellä jo oltua. Mutta on täällä on vähän yksinäistä”, toteaa Iisakki. ”Aikansa kutakin. Yritä nyt päästä hieman irti tästä hämärästä kotipihastasi. Tämä on aivan liian lähellä entistä elämänpääsiä. Ei tähän kannata pysähtyä”, selittää Yrjö lämpimän vakuuttavalla äänellään. ”Onpahan ainakin tuttua”, perustelee Iisakki. ”Minä käväisen sinua piakkoin tapaamassa, katsotaan sitten josko löydettäisiin Iisakille hieman valoisampi pysähdyspaikka”, lupaa Yrjö. ”Menkää te pojat takaisin, kyllä minä pärjään. On niin rauhallista ja lämmintäkin, eikä kolota jäseniä”, sanoo Iisakki miesten etääntyessä paikalta. Pentti katseli kohtaamista eikä puhunut mitään ennen kuin he siirtyivät etäämmälle. ”Mitä sinä tuolla tarkoittit, että hänen pitäisi lähteä kotipihastaan?” kysyy Pentti hämmästyneenä. ”Jotkut ihmiset juurtuvat niin lujasti tuttuihin paikkoihin ja asioihin, että takertuvat niihin kiinni. Ei se vaarallista ole, mutta turhaa. Me olemme nyt hyvin lähellä tuttua maailmaamme - poistuneiden ei tulisi jäädä näin lähelle”, selittää Yrjö. ”Mihin Hakkumäki sitten

kuuluu?” kysyy Pentti.

”Minä jo viittasin siihen illalla, että jokaisella on oma tietoisuuden taso tai laatu, mielen ominainen toimintakenttä. Sitä ei tosin ole helppo määrittää minkään ulkoisen tekijän perusteella. Tuohon tilaan ihmismieli voi kuoleman jälkeen varsin nopeasti siirtyä, ellei hän takeru johonkin tärkeäksi kokemaansa asiaan, tai jää pelkonsa lamauttamaksi”, valistaa Yrjö. ”Onko jokaiselle olemassa aivan ikioma taivaansa?”, hämmästelee Pentti. ”Vähän sinne päin. Kukin tiedostaa erilaisia tietoisuuden tiloja oman kokemustaustansa pohjalta, joskin noissa tiloissa voi esiintyä muitakin, samankaltaisiin sisäisiin olosuhteisiin virittyneitä tietoisuuksia”, sanoo Yrjö. ”Sittehen siellä ei synny riitoja”, päättelee Pentti. ”Riidat kuuluvat meidän elävien oppimateriaaleihin maan päällä, jossa kaikki erilaisuus saa hyvin vapaasti törmäillä toisiinsa. Psykkisillä tasoilla riidat ovat sisäisiä, ja niitä esiintyy lähinnä alkuvaiheessa, kun oma mieli pyrkii vanhasta tottumuksestaan tyydyttämään puhtaasti aineellisia tarpeitaan”, valistaa Yrjö.

”Täällä ei liene edes viinakauppoja - siitä monet nostavat hitonmoisen metelin”, epäilee Pentti. ”Kyllä sellaisen voisi tänne ajatuksillaan rakentaa, mutta ei puhtaasti psykkisillä viinaksilla ole entisen kaltaista vaikutusta, niihin kyllästyy varsin nopeasti”, selittää Yrjö. ”Mutta vieroitusoireita saattaa tänne tultaessa silti esiintyä. Onko se sitä kiirastulta?”, utelee Pentti. ”Yksi kiirastulen ilmentymistä - ihminen on takertunut moniin muihinkin asioihin, joista täällä joutuu luonnollisesti irtautumaan”, lisää Yrjö.

\*\*\*

”Minulla jäi paljon sanomatta isäukolleni, kun hän lähti niin yllättäen. Olisiko mahdollista vielä tavoittaa hänet?” kysyy Pentti innostuneesti. ”Ehkä se olisi vielä mah-



dollista, tuskin kuitenkaan tarpeellista. Yleensä kaikki olennainen tulee tavalla tai toisella sanotuksi. Eivät pois lähteneet jää kauniita sanojamme kaipailemaan. Muutos muuttaa samalla suhtautumisen taakse jääneitä asioita kohtaan”, sanoo Yrjö. ”Tuohan on lohdullista”, toteaa Pentti. ”Elämän sisäiset ohjaavat periaatteet eivät onneksemme ole inhimillisten komiteoiden keksintöjä”, vahvistaa Yrjö. ”Olisi silti jännittävää tavata isäukko”, jatkaa Pentti. ”Luultavasti liiankin jännittävää, mutta koetetaan. Sinä saat nyt toimia oppaana. Yritä ensin luoda elävä kuva isästäsi ja sitten tahdot voimakkaasti hänen luokseen”, opastaa Yrjö. ”Eikö häntä voi kutsua tänne?” kysyy Pentti hieman arkaillen. ”Se ei olisi hyväksi - elävöittäisimme mahdollisesti vain hänen psyykkisiä jäänteitään. Vainajia ei periaatteessa ole lupa edes yrittää vetää takaisin. Koeta nyt keskittyä”, kehottaa Yrjö. ”Minä yritän. Jonnekin tässä ainakin lähdettiin”, sanoo Pentti jännittyneenä. ”Näyttää onnistuvan, eivätkö maisemat tunnukin tutuilta?” kysyy Yrjö. ”Meidän vanhaa kartanoa tämä muistuttaa - tosin täällä on sadunomainen tuntu. Ja paljon valoisampaa kuin kioskillä”, toteaa Pentti.

”Katsohan keitä tuolla pihalla on?” sanoo Yrjö osoittaen oudossa valossa liikkuvia hahmoja. ”Siellähän on isäukko, ja tuolla perennanpenkin ääressä äiti-muori. Tämä ei voi olla totta”, huudahtaa Pentti kiihkeästi. ”Ota nyt rauhallisemmin, muuten pujahdat takaisin Marjasi viereen”, varoittaa Yrjö.

”Äitii, isää, minä täällä – Pentti”, huutaa Pentti lähestyksen nopeasti vanhempiaan. Samassa jonkinlainen vastustamaton pyörre tempaa hänet mukaansa ja hän herää säpsähtäen sängyssään tukahtuneeseen huutoonsa - äitii!

\*\*\*

”Mihin kaikki katosi, täällähän on täysin pimeää”, Pentti ajattelee noustessaan sydän pampaille istualleen. Sa-

massa hän huomaa Marjan nukkuvan rauhallisena vieressään. ”Näinkö minä unta? En minä mitään noin todellista ole koskaan unissani kokenut, onkohan Yrjö vielä täällä?”, hän miettii melkein ääneen ja hakee ystävänsä katseellaan. ”Voisinko minä päästä tuohon uneen uudestaan, jos saisin heti nukuttua. Täytyy kokeilla. Olipa vahinko, että innostuin liikaa ja heräsin, siitähän Yrjö yritti varoitella”, harmittelee Pentti ja laittautuu sydän vielä takoen vuoteeseen. ”Kuinka minä näistä kokemuksista voin kertoa Marjalle, hän saattaisi varata minulle lääkäriajan - kallonkutistajalle. Kysyn aamulla neuvoa Yrjöltä”, ajattelee Pentti ja vaipuu hitaasti uneen.

\*\*\*

Alkuyön kokemukset eivät enää toistu, ja Pentti herää aamulla keittiöstä kuuluviin tuttuihin ääniin. ”Nouseeko se kuutamouimari vihdoinkin ylös?” kysyy Marja kuullessaan Pentin kääntyilevän sängyssään. ”Tullaan tullaan - yritän vielä muistella joitakin merkillisiä unia, etteivät katoa jäljettömiin”, vastaa Pentti. ”Ei unissa ole mitään muisteltavaa, turhanpäiväistä hölynpölyä”, väittää vaimo. ”Olivat tällä kertaa merkillisiä”, todistaa Pentti. ”Ei-linen tapaaminen saattoi olla tavallisuudesta poikkeava”, esittää Marja. ”Niin olikin - soittelen Yrjölle vielä tänään”, sanoo Pentti istuutuen aamiaispöytään. ”Älä liikaa tyrkytä seuraasi, hän tuntee olonsa vaivautuneeksi, kun on tottunut kulkemaan omia teitään”, varoittelee Marja.

\*\*\*

Samassa puhelin soi ja Pentti nousee tavoistaan poiketen vastaamaan. ”Yrjön haamun lihallinen puolisko täällä terve! Isäntä saattoi nähdä viime yönä omituisia unia”, kuuluu Yrjön ilikurinen ääni. ”Voi helvetti! Oliko niissä sittenkin jotakin todellista?”, saa Pentti vaivoin suustaan. ”Kai sinä muistat ne jumalattoman suuret sinkkiset

apostolit?” kysyy taas Yrjö. ”Siellä siis todella käytiin!” hämmästelee Pentti. ”Tietenkin, mitä muuta tulee miehen mieleen?” kysyy Yrjö. ”Kirkonkylän kioski ja Hakumäki-vainaa ja, ja - uskallanko edes sanoa”, lausuu Pentti sanojen takertuessa kurkkuun. ”Isä-ukkosi ja äitisi, taisivat olla liikaa, näin ensimmäisellä kerralla. Yritinhän minä varoitella”, sanoo Yrjö lämpimän myönteinen sävy äänessään. ”Liikaa olivat, hemmetti soikoon, mitähän mahtoivat ajatella kun häivyin kuin hornan tuuttiin?” huokaa Pentti. ”Kyllä he ymmärsivät ja olivat iloisia, että sinä et tämän kokemuksen jälkeen voi varmaan suhtautua kuolemaan yhtä pelonsekaisin tuntein kuin ennen”, lohduttaa Yrjö. ”En varmaankaan. Voi kun muutkin saisivat kokea samaa. Sinähän voisit kuljettaa vaikka koko kylää öisillä matkoilla”, ehdottaa Pentti. ”Ei se käy, muutoin sellaista olisi tehty kautta historian. Nämä asiat eivät ole niin yksinkertaisia - muuta kuin periaatteessa”, jarruttelee Yrjö. ”Voitko noutaa minut toistekin seikkailemaan?” kysyy Pentti toiveikkaasti. ”Katsotaan onko se tarpeen. Eivät tällaiset kokemukset ole kovin tärkeitä, niihin ei pidä innostua liikaa, vaikka erikoisia ovatkin”, tynnyttää Yrjö. ”Oli tuo kuitenkin tavanomaisesta poikkeavaa”, sanoo Pentti. ”Mikä sinänsä ei vielä tee asiasta merkittävää. Lueskele nyt se vahvin kirja kaikessa rauhassa, niin osaat sijoittaa kokemuksesi oikeisiin suhteisiin”, ehdottaa Yrjö. ”Aloitan heti, ei ole juuri muutakaan tekemistä. Minä en oikein tahdo pysyä nahoissani”, sanoo Pentti. ”Kyllä sinä pysyt nahoissasi vielä pitkän aikaa - toista se on minun pysymiseni”, toteaa Yrjö naurahtaen. ”Ei kai sinulla taas ole ollut kohtauksia?” kysyy Pentti huolestuen. ”Suoraan sanoen tämä alkaa olla yhtä kohtausta, mutta älä sinä sitä murehdi, minun maljani on minua varten. Keskity sinä siihen, mikä on vastuullesi suotu”, lausuu Yrjö vakuuttava sävy äänessään. ”Minä yritän - kevyeksi sitä itsensä usein tuntee”, sanoo Pentti. ”Kuten yölläkin! Yhä kevyemmiksi

meidän pitää tulla - mieti sitä itseksesi. Lopetellaan nyt, ettei Marja pidä meitä täysin hurahtaneina. Punnitse tarkoin, mitä ja milloin hänelle kerrot, ovat nämä sen verran outoja asioita. Terve vaan!” sanoo Yrjö aikoen lopettaa puhelun. ”Hei vaan, ja paljon kiitoksia. En minä pysty sinulle koskaan korvaamaan”, vastaa Pentti. ”Jätä turhat kiittelyt tai minä kiidätän sinut ensi yönä helvettiin makkaroida käristelemään”, sanoi Yrjö lopuksi iloisesti nauraen.

\*\*\*

”Kylläpä te puhuitte omituisia, mitä ihmeen yöjuoksuja ja kaupunkireissuja siinä oikein suunnitellaan?” kysyy Marja keskustelua ihmetellen. ”Todella omituisia, en edes osaa kertoa niistä sinulle”, vastaa Pentti rehelliseen tapaansa. ”Alatte tulla viidenkymmenen villitykseen”, arvelee Marja. ”Ei sinne päinkään, tietoista liikumista unitilassa vain kokeilimme. Näimme molemmat tarkalleen samoja asioita”, sanoo Pentti. ”Te puhelitte eilen koko illan - näitte sitten samat puheet unissanekin. Ei tuo niin ihmeellistä liene”, järkeistää vaimo. ”Saattaa ollakin, mutta merkillisen selkeitä minä kuitenkin näin”, sanoo Pentti luopuen selitysyrityksestään. ”Kuitenkin vain unia, ei niihin kannata uskoa, naapuritkin nauraisivat”, jatkaa vielä Marja. ”Niin, mitäpä unista”, lisää Pentti mietteisiinsä vaipuen.

\*\*\*

Kuluu parisen viikkoa eivätkä kaverukset tapaa toisiaan - ei päivällä, eikä öiseenkaan aikaan. Sää alkaa vaikuttaa jo kolealta, ja muutama räntäkuuro antaa tuntumaa lähestyvistä talvesta. Hirsikosken kunnanhallitus valitsee Yrjön työn jatkajaksi nuorehkon, naapuripitäjästä kotoisin olevan Eine Malkasen, joka oli jo saanut kuulla viran auki tuloon liittävistä erikoisista tosiseikoista.

Eine saapui hieman arastelle tapaamaan edeltään väistymässä olevaa Yrjöä, mutta vapautui hetkessä kohdatesaan tämän lämpimän olemuksen. Yrjö käy koko aamupäivän ajan läpi virkatehtävän tärkeimpiä asioita ja ojentaa sitten seuraajalleen muutaman liuskan tiivistelmän ikään kuin muistin tueksi. Sitten hän nousee ja pyytää Eineä mukaansa lounaalle ja sen jälkeen tutustumiskierrokselle virastoon.

Alkaa olla viraston sulkemisaika, kun Yrjö ja Eine saapuvat kierrokselta. ”Minullahan olisi tässä vielä kolmisen viikkoa työaika jäljellä, mutta olen sopinut kunnanjohtajan kanssa jääväni sairauslomalle tämän viikon lopulla, sinä voisit aloittaa viransijaisena jo ensi viikolla, jos vain sopii”, esittää Yrjö. ”Kyllä se järjestyisi, minulla kun on vain kahden viikon irtisanomisaika ja vielä muutama päivä lomaakin käyttämättä”, vastaa Eine. ”Älä epäröi kysyä neuvoa, mikäli jokin asia jäi epäselväksi. Tietenkin sinun pitää luoda täysin oma tapasi hoitaa tehtävää. Minun tapani oli vain yksi monista”, valistaa Yrjö. ”Olisin ylpeä, jos pystyisin samaan. Kyllä minä istun sinun tuoliisi vapisevin mielin”, toteaa Eine. ”Hiiteen vapinat - nuorena on hyvä ottaa vastaan haasteita. Teet vain parhaasi – kyllä sen pitäisi riittää”, vakuuttaa Yrjö. ”Mutta jos en kuitenkaan osaa kaikkea tarvittavaa?” epäilee Eine. ”Ei kukaan meistä osaa kaikkea, mutta kaikki tarpeellinen tulee kyllä opituksi työn ohella. Älä murehdi etukäteen”, lohduttaa Yrjö.

”Tämä päivä on antanut minulle paljon uskoa onnistumiseeni. En tiedä, kuinka kiittäisin sinua”, lausuu Eine. ”Pidä tuo kaunis hymy kasvoillasi niin kauan elämässäsi kuin kykenet - siinä on riittämiin kiitosta minulle ja muillekin”, sanoo Yrjö merkillisen lämpimällä äänellään. ”Nuo sanat minä muistan aina”, lupaa Eine. ”Hieman kuluneen sanonnan mukaan ystävällinen hymy ei maksa mitään, mutta se voi antaa paljon täällä virastossakin,

jonne monet ihmiset tulevat aroilla mielin. Liian vähän ymmärrystä, liian paljon kiireisiä sanoja - sellaiseen me usein työssämme ajaudumme. Pidä sinä mielesi elävänä ja tuoreena. Jos emme enää tapaa, toivotan sinulle sisäl-  
törikasta elämää. Tämän elämän sinä olet lahjaksi saanut. Lahjaan kannattaa suhtautua kunnioittaen, katsoa tarkkaan, kuinka sen käyttää”, lausuu Yrjö vakava sävy äänessään. ”Tuo oli kaunis kannustus, yritän pitää sen aina mielessäni. Koeta sinäkin pitää huolta itsestäsi - ja tuhansia kiitoksia kaikesta”, sanoo Eine kyyneltyvin silmin. Sitten neitonen rohkaisee itsensä ja kapsahtaa Yrjön kaulaan suudellen tätä poskelle. ”Tämän minä muistan vielä toisellakin puolella”, sanoo Yrjö katsahtaen ylöspäin ja heilauttaen kättään hyvästiksi.

\*\*\*

Kuluu jälleen viikko. Yrjö on ollut pari päivää poissa työpaikaltaan. Uusi viranhaltija tarttuu työhön innokkaasti käsiksi ja näyttää pian löytävän paikkansa henkilökunnassa. Pentti on monta kertaa aikonut käydä tapaamassa sairasta toveriaan, mutta aina on ilmaantunut esteitä.

\*\*\*

On marraskuun toisen päivän yö. Maalaiskylä nukkuu hiljaisena, vain katuvalot näyttävät valvovan. Yrjön talon ikkunoissa palaa vielä valot, mutta minkäänlaista liikettä ei näy.

Pentti nukkuu tapansa mukaan rauhallista unta Marjansa vieressä, kun hän yhtäkkiä säpsähtää ja luulee heräävänsä Yrjön ääneen: ”Hei Pentti, minä se tässä, pitkästä aikaa - älähän pelästy”, kuuluu oven suunnasta. ”Terve! Olenkin jo odotellut sinua, viimeksi jäi tutkimiset pahasti keskeneräiseksi”, sanoo Pentti ilahtuen. ”Ehkä sentään sait jonkinlaisen käsityksen tästä lihan ulkopuolisesta elämästä. Luitko sen kirjan?” kysyy Yrjö. ”Luinhan minä

ja annoin Marjankin luettavaksi. Se selkiytti kuvaa näiden kokemusten merkityksestä”, toteaa Pentti. ”Mutta on tämä silti koettuna toista kuin kirjoissa”, lisää Yrjö. ”Niin on, mutta sinä olet jotenkin erilaisen näköinen kuin viimeksi. Loistat omituista valoa, melkein häikäiset”, ihmettelee Pentti tarkastellessaan Yrjön olemusta. ”Ehkä minua on nyt tässä enemmän läsnä”, lausuu Yrjö arvoitukselliseen tapaansa. ”Nyt en käsitä - ja missä on se välkkyvä lankakin?” kysyy Pentti omituisen aavistuksen vallassa. ”Ota nyt rauhallisesti, ettei käy kuin viimeksi. Lankaa, jonka viimeaikaisena ikävänä tapana oli vetää minut nahkavaatteen tuottamiin tuskiin, ei enää ole. Vaate makaa tyhjänä entisessä kodissani. Pyytäisin sinua parhaana ystävänä menemään sinne huomenna. Jätin takaoven auki, ettei tarvitse murtautua sisään. Sinä kyllä tiedät jatkotoimenpiteet. Se on ikävä velvollisuus, mutta sinä kestät nyt kyllä katsella näitä kuoleman asioita, kun olet nähnyt asian valoisampaakin puolta”, selittää Yrjö. ”Miksi et ottanut yhteyttä aikaisemmin?” kysyy Pentti. ”Loppusuora oli sen verran vaikeata, etten enää mielelläni hakeutunut kenenkään seuraan, olisin herättänyt turhia samastuksia. Näin on hyvä”, vakuuttaa Yrjö. ”Voitko sinä tavoittaa minua vielä myöhemminkin?” kysyy Pentti toiveikkaasti. ”Katsotaan nyt - ehkä me jätämme tällaiset yölliset tapaamiset ja koetamme joskus jotakin toisenlaista, vaikka päiväsaikaan”, lupaa Yrjö epämääräisesti. ”Kuinka se on mahdollista? Et kai sinä tule näkyvään muotoon?” ihmettelee Pentti. ”En minä ryhdy teitä pelottelemaan, ajattelin tuoda tietoisuuteesi vielä jotakin ylevämpää ja arvokkaampaa kuin pelkät kohellukset psyykkisissä tiloissa. Koeta joskus vapaahetkinäsi harjoittaa mielen hiljaisuutta niin katsotaan. Vielä noihin ikäviin käytännön asioihin: kirjoituspöydälläni on luetteko jo järjestetyistä asioista, testamentti ja muut asiapaperit ovat pankissani ja järjestyvät sitä kautta”, sanoo Yrjö rauhallisella äänellään. ”Kuinka sinä olet jak-

sanut tuollaisista murehtia?” kyselee taas Pentti. ”En minä ole murehtinut, ainoastaan järjestellyt kaiken tarpeelliseksi katsomani. Koko maailmaa en tosin vielä tällä kertaa saanut järjestykseen”, toteaa Yrjö hymyillen säteilevää hymyään. ”Sama Yrjö sinä näytät olevan - kuolleenakin”, lausuu Pentti sanojen tarttuessa hänen kurkuunsa. ”Toivottavasti hieman enemmänkin. Muista, että kuolemaa ei ole. On vain jatkuvaa syntymistä jostakin jonnekin. Pidä hyvää huolta elämän lahjastasi. Minä koetan katsella, millaisen lyhteen olen saanut kokoon. Suuntaa katseesi ikuisuuteen”, lausuu Yrjö, ja hänen äänensä täyttää koko Pentin tietoisuuden. Samassa Pentti tuntee jälleen vastustamattoman pyörteen nielaisevan hänet imuunsa. Hän näkee Yrjön vielä nostavan oikean kätensä hyvästiksi. Samassa Pentti on täysin valveilla vuoteessaan ja nousee kiireesti istualleen.

\*\*\*

”Mitä sinä pompit - tuollaisella voimalla?” kysyy Marja Pentin liikkeisiin heräten. ”Näin taas selvää unta - Yrjö on kuollut tänä yönä”, sanoo Pentti ja purskahtaa itkuun. ”Älähän nyt, se oli vain unta”, yrittää Marja lohdutella. ”Ei, ei, kyllä nyt on tosi kysymyksessä, lähdän heti Yrjön talolle”, väittää Pentti itsepäisesti. ”Älä hulluja puhu, kello on vasta neljä. Mitä sanoisit Yrjölle tai muillekaan?” estelee Marja. ”Niin, voisi siinä olla selittelemistä muille, mutta en minä enää voi nukkua. Menen keittiöön lukemaan. Nuku sinä vain, herätän sitten kahville”, sanoo Pentti nousten ylös vuoteesta. ”Ensi yönä nukut sitten paremmin”, toteaa Marja painaen päänsä syvälle tyynyyn.

Pentti kuluttaa levottomana aamutunteja yrittäen keskittyä lukemiseen, mutta yölliset kokemukset eivät anna rauhaan. Jo ennen seitsemää hän laittaa kahvin keittämään ja ilmoittaa Marjalle lähtevänsä Yrjön luo.



Yrjön talolta näkyvät valot saavat toivon nousemaan hetkeksi hänen mieleensä. ”Jospa minä vain tulkitsin Yrjön sanat pelkojeni läpi”, ajattelee hän kääntäessään autonsa takapihalle. ”Koetan varovasti onko takaovi auki”, hän mutisee tarttuen ovenkahvaan. ”Voi luoja, se taitaa sitenkin olla totta”, ajattelee hän sydän takoen ja säntää sisään. ”Yrjö hei, minä täällä – Pentti”, hän huutaa koventaen ääntään, mutta vastausta ei kuulu. Käytävältä Pentti katsahtaa Yrjön makuuhuoneeseen. Hän astuu vapisevin jaloin huoneeseen ja näkee Yrjön makaavan rauhallisen näköisenä vuoteellaan, tumma puku siististi yllään - kuolleen. ”Oli siinä mies, osasi elää, osasi kuolla, voi meitä heikkoja. Nyt minun pitää soittaa ambulanssi ja ehkä poliisikin - ruumisauton ehtii varmaan myöhemmin”, ajattelee Pentti istuutuen puhelimen ääreen. Hän kuitenkin muuttaa mielensä ja soittaa Matti Pikkolalle, Yrjön lääkärille ja selostaa lyhyesti tilanteen.

”Voi helkutti, sinnekö se Yrjö jäi yksin kuolemaan, minä kun yritin saada häntä tänne sairasosastolle, että olisi voitu hieman helpottaa kipuja. Tulen heti”, vastaa Pikkola. Pentti kävelee mietteissään Yrjön työhuoneeseen ja näkee pöydällä siistin paperipinon, jonka päällysyhdellä lukee isoin kirjaimin, ystävälleni Pentti Mauriselle. ”Taidan kuitenkin odotella Pikkolaa ennen kuin katson, mitä tuo pino sisältää”, hän ajattelee ja kuulee lääkärin samassa ajavan pihaan.

”Vai näin tässä kävi, tätä minä vähän aavistelinkin. Yrjö ei vaikuttanut kovin halukkaalta saattohoitoihin. On tuo ottanut koville”, lausuu Pikkola astellessaan suoraan Yrjön makuuhuoneeseen ja tutkien ammattimaiseen tapaansa tilanteen. Pentti aikoi jo sanoa Yrjön maininneen viime aikojen vaikeuksista, mutta muisti samassa ilmoitustavan poikkeavuuden ja vaikenee. ”Eikö hänellä ollut mitään kunnon lääkitystä?” kysyy Pentti. ”Aivan tavanomaisia kipulääkkeitä. Ne eivät loppuvaiheessa

tehoa. Lupasin minä tulla antamaan pistoksina jotakin voimakkaampaa, mutta ei ole mies ilmoittanut mitään”, sanoo Pikkola päätään pudistellen. ”Pitäisi varmaan tyhjentää jääkaappi, jos siellä on jotakin pilaantuvaa. Käyn katsomassa”, sanoo Pentti käytännöllisenä miehenä. ”Eipä tässä minullakaan ole paljon tekemistä - paperit ovat terveyskeskuksessa, joten voin vain kirjoittaa sen viimeisen todistuksen ja kutsua ruumisauton”, päättelee Pikkola ja luo vielä silmäyksen Yrjön elotonta olemusta kohden. ”Jääkaappi on näköjään sulatettu ja puhdistettu, ei täällä ole mitään”, huudahtaa Pentti keittiössä hämmästyneenä. ”Olihan merkillinen mies, en ole moista ennen tavannut. Tuskin hän on paljon mitään syönyt-kään viime aikoina. Se olisi tuottanut vain tuskaa”, tuumii keittiön ovelle tullut Pikkola. ”Mutta eihän Yrjö näyttänyt laihtuneenkaan?” ihmettelee Pentti. ”Se onkin merkillistä, ja hän oli sentään toivottomassa tilassa varsin pitkään. Yrjö kielsi siitä ensi alkuun puhumasta sairaudestaan kenellekään”, sanoo lääkäri. ”Ei hän puhunut edes tuttavilleen, muuta kuin aivan viime vaiheessa”, lisää Pentti. ”Siistiksi hän on ainakin kaikki paikat jättänyt – itsensäkin”, jatkaa Pikkola. ”Hän on tuonne pöydälle jättänyt minun nimelläni joitakin ohjeita. Voisitko katsoa ne kanssani, minusta tuntuisi paremmalta sillä tavoin”, pyytää Pentti. ”Tottahan toki, jos haluat, mutta sinullehan ne on selvästi osoitettu”, sanoo Pikkola. ”Siitäkin huolimatta”, vaatii Pentti nostaen paperipinon etulehden, ja miehet alkavat lukea Yrjön kirjoittamaa tekstiä:

\*\*\*

Pentti hyvä! Olen koettanut järjestää kaiken sellaisen, jonka olen katsonut korrektiksi - ja johon voimani ovat riittäneet. Sängyllä makaava ruumiini on perusteellisesti pesty ja vaatetettu puhtain vaattein. Kaikki muut vaatekertani olen vienyt keräykseen, josta oheisena luovutus-

todistus (ettei kukaan perunkirjoituksessa epäile varkautta). Jättämälläni nahkavaatteelle olen käynyt lunastamassa vaatimattoman kuljetuslaatikon ja tuhkauurnan paikallisesta hautaustoimistosta, kuin myös asiaankuuluvan maapalasen upouudessa urnalehdossa. Irtaimen ja kiinteän omaisuuteni käytöstä määrätään testamentissa, joka löytyy pankistani. Siunaustilaisuuden, tuhkauksen ja perunkirjoitusten kustannukset olen valtuuttanut pankin suorittamaan suoraan käyttötililtäni. Tileilleni jäävistä varoista määrätään niin ikään testamentissa.

Seuraavalla sivulla on lyhyt luettelo niistä henkilöistä, jotka mahdollisesti haluaisivat osallistua siunaussereemoniaan (en tosin sitä heiltä vaadi). En sentään viitsinyt kirjoittaa kutsukortteja - olisivat pian hämmentyneet. Pyytäisin sinua ystävällisesti ilmoittamaan heille, kun saat kirkkoherralta selville tilaisuuden ajankohdan. Laitoin nimien jälkeen osoitteet ja puhelinnumerot.

Kantajista ei ole murhetta. Hautaustoimisto hoitaa arkun valmiiksi kirkkoon ja toimittaa sen sisältöineen tuhkatavaksi (ajattelin hieman nopeutta ekologista prosessia).

Vanha isäukkoni osaa jo odotella tätä viestiä, soittelin hänelle eilen illalla jäähyväiset. Jos sinusta tuntuu vaikealta ilmoittaa hänelle, niin anna tehtävä kirkkoherralte. Isäni tietää, että kaikki tähän liittyvä järjestyy ilman häntäkin, mutta olisi ehkä hyvä, että vielä vahvistaisit asian hänelle. Jos viitsisit ottaa avaimet eteisen pöydältä ja lukita ovet, kun poistutte.

Tässä nämä tärkeimmät maalliset asiat olivatkin, joten toivotan vielä kerran sinulle, ja kauttasi kaikille jälkeensä jääville sisältörikasta elämää. Otan teistä mukaani kaikkein kauneimmat muistot, ja lähetän teille siunaukseni kaikesta, mitä minulla on teidän kauttanne ollut etuoi-  
keus oppia.

Muistakaa! Elämä on suuri lahja ja mahdollisuus. Juokaa siitä pohjaan saakka, että oppisitte tuntemaan kaikki maku vivahteet - karvaatkin. Sillä tavoin voitte oppia tuntemaan myös itsenne, ja sen kautta kaiken muun.

02.11.1997 klo 18.00      rakkain terveisin    Yrjö Antero Tervaniva

”Voi veljet! Harvat meistä kykenevät tuohon. Mistä lie nee saanut voimaa vielä kirjoittaa noin lähellä loppuaan?” ihmettelee Pikkola. ”Saattoivat olla niitä korkeampia voimia”, arvelee Pentti. ”Jotkut ihmiset osoittavat parantumisen merkkejä ennen loppuaan, tosin eivät enää tuossa vaiheessa”, selittää Pikkola. ”Yrjöllä olikin sisäistä voimaa tavallista enemmän”, jatkaa Pentti. ”Sen kyllä havaitsin, vaikka en kovin paljon ole ollut tekemisissä. Muutin tänne vasta vuosi sitten. Tämä ylittää kaikki entiset kokemukseni”, toteaa lääkäri.

”Jaaha, tuolta tulee jo hautaustoimiston auto, minä jään vielä lukitsemaan ovet”, sanoo Pentti katsahtaessaan ulos ikkunasta. ”Koeta kestää, sinä taisit olla hänen pitkäaikainen ystävänsä”, lausuu Pikkola ojentaen kättään. ”Kyllä me tunnettiin lapsuudesta lähtien”, sanoo Pentti liikituksen tehdessä puhumisen vaikeaksi. ”Soittele, jos tulee jotakin epäselvää, nyt minun täytyy lähteä - elävät odottavat”, lausuu Pikkola ja astelee nopeasti autoonsa.

Pentti menee vastaanottamaan hautaustoimiston miehet ja ohjaa heidät Yrjön makuuhuoneeseen. Hän ei halua katsella toimenpidettä, vaan kuljeskelee mietteiinsä vaipuneena muualla talossa. Olohuoneessa hänen katseensa kiinnittyy suureen kirjahyllykköön, jossa on vain muutama hyllyväli kirjoja sekä stereot levykoelmineen. Alatasolle on Yrjö jättänyt paperiarkin, jos-

sa on teksti: ”Pentti, jätin tähän joitakin asiallisia teoksia sinua varten sekä pari tietoteossarjaa nuorisollesi - muut annoin kunnan kirjastoon, heillä kun on nykyisin niin pienet määrärahat. Vie nuo stereot ja levyt vaikka sinne sikalaasi, mikäli vaimosi ei siedä konserttoja.” ”Onpa Yrjö tosiaan yrittänyt järjestää kaiken mahdollisen - melkein mahdottomankin”, ajattelee Pentti itsekseen menen sitten auttamaan miehiä Yrjön arkun kantamisessa ulkona odottavaan autoon.

Pentti palaa vielä takaisin sisään ja soittaa kotiinsa kertoen lyhyesti tapahtuneesta, sekä ilmoittaa poikkeavansa vielä kirkkoherranvirastossa. Kirkkoherra Kaarteva on aidon liikuttunut Pentin selostaessa lyhyesti, mitä oli tapahtunut. Ei Pentti tietenkään maininnut mitään pitkäkkäisistä keskusteluistaan Yrjön kanssa - puhumattaakaan yöllisistä kokemuksistaan. Hän mietti vain itsekseen, mitä pappismies olisi mahtanut moisista ajatella.

Siunaustilaisuus järjestyi jo seuraavaan viikonvaihteseen, ja Pentti lähtee ajamaan kotiaan kohden ajatellen heti ilmoittaa tapahtuneesta Yrjön isälle ja niille henkilöille, joita Yrjö oli listassaan maininnut.

Pentin osalta viikko vierähti omituisen hämmennyksen vallassa. Kovin paljon ei hänellä ollut järjestettävää, kaikki olennainen kun oli jo valmiiksi suunniteltu. Ainoaksi velvollisuudeksi jäi Yrjön isän noutaminen naapuripitäjästä tilaisuuteen, eikä sekään ollut kovin raskaalta, sillä isä näytti olleen varsin hyvin valmistautunut menetykseen.

\*\*\*

Siunaustilaisuus sujui hartaan juhlallisessa tunnelmassa. Seuranneessa muistotilaisuudessa tuttavat ja työtoverit ilmaisivat ihmetyksensä Yrjön poikkeuksellisesta voi-

masta vakavan sairauden aikana. Pentti katsoo olevansa etuoikeutettu siinä mielessä, että hänellä oli ainakin aavistus tuon voiman todellisista lähteistä, joskaan ei mitään lopullista tietoa.

\*\*\*

Kuukauden kuluttua pankinjohtaja ottaa Penttiin yhteyttä perunkirjoitusten järjestämisen johdosta. Ilmenee, että Yrjö on toiminut sanojensa mukaan ja testamentannut rantapeltonsa Pentille sekä talon tontteineen ja irtaimistoineen hänen lapsilleen. Lisäksi oli Yrjö varannut 30 000 mk rahaa talon kattoremonttia varten. Pentti oli pelännyt Yrjön isän suhtautumista omaisuuden luovuttamiseen suvun ulkopuoliselle, mutta turhaan. Vanha isä soitti ja kertoi tienneensä ja hyväksyneensä jo kauan sitten poikansa suunnitelmat. Kaiken ylijäävän varallisuutensa Yrjö määräsi käytettäväksi perustettavaan stipendirahastoon, josta jaettaisiin vuosittain kannustusta filosofiaa tai muuta elämänyymmärrykseen liittyvää opiskeleville nuorille.

Pentin kaksi lukiota käyvää lasta eivät tahtoneet pysyä nahoissaan vaatiessaan heti päästä muuttamaan omiin oloihinsa. Vanhemmat saivat vaivoin siirrettyä heidän aikeensa joulun yli, niin innoissaan nuo olivat omista huoneistaan, joihin heillä ei ollut tähän saakka ollut mahdollisuutta.

\*\*\*

On jouluaatto, ja koko perhe on perinteiseen tapansa viemässä kynttilöitä läheistensä haudoille. He ovat varanneet kauniin lyhdyn myös Yrjön varalle. Sää on muuttunut varsin kylmäksi, ja pienellä mäellä sijaitsevalle hautausmaalle vapaasti osuva tuuli lisää koleuden tuntoa. Vilustumisen välttämiseksi perhe päättää hajaantua. Pentti lähtee yksinään viemään lyhtyä etäämmällä ole-

vaan uurnalehtoon, Yrjön haudalle. On jo melko hämärää kun Pentti saapuu paikalle ja laittaa lepattaen palavan lyhdyn ystävänsä kummulle. Vain siellä täällä astelevien kynttilöiden tuojien askeleet rikkovat hiljaisuutta.

”Mihin Yrjö lopulta joutui, ei ole enää tullut uniinikaan, ettei vain häipynyt suureen tuntemattomaan jälkeä jättämättä”, aprikoi Pentti, mutta työntää ajatuksen mielestään ja toivottaa ystävälleen mielessään ’Hyvää Joulua’. Samassa hän tuntee kuin lämmin aalto valtaisi hänen olemuksensa ja kuulee sitten selvästi Yrjön äänen lausuvan: ”Hyvää Joulua, rakas ystäväni, Joulun valoa teidän kaikkien sydämiin.” ”Tuota minä en kyllä itse sanonut enkä edes ajatellut”, hämmästelee Pentti voimakkaan tunteen vallassa. ”Et tietenkään, etkä sinä hulluksikaan ole tulossa. Joudu nyt perheesi pariin, he odottavat jo malttamattomina seuraavia Joulun askeleita”, kaikuu taas ääni hänen sisässään - ja Pentti havahtuu todellisuuteen.

”Niinpä niin, nuorimmat lapset eivät malta mieltään lahjojen odotuksessa, ymmärräthän sinä”, hän ajattelee miltei häpeillen. ”Elämyksiä silloin, kun on niiden aika, sisältöä silloin, kun aika on kypsä. Niin sen pitää olla, ei siinä ole mitään hävettävää”, kuuluu jälleen selvästi. ”Kiitos, ystävä, sinä tuot minulle oikean joulun tunnun kuoltuasikin”, ajattelee Pentti voimakkaasti. ”Ei Joulua ole tuotavissa, anna sen vain vapaasti nousta sisästäsi. Siellä se on aina odottamassa”, kaikuu etäännyvä ääni, ja Pentti suunnistaa perheensä pariin ja kaappaa heidät isällisesti lähelleen. ”Nyt saa Joulua vapaasti nousta esiin”, hän lausuu perheen hämmästellessä isän erikoista ilmausta.

\*\*\*

Matkalla he poikkeavat vielä sytyttämään sähkökynttilät Yrjön talon ikkunoille, se kun tuntuu nyt oikealta ja sopi-

valta. ”Täällä ei ole lainkaan kuoleman tuntua, niin kuin pelkäsin”, lausuu Pentin vanhin poika yllättäen. ”Täällä on hyvä ja puhdas tuntu”, jatkaa vanhin tytär, ja Pentti tuntee niskakarvansa nousevan pystyyn. ”En minä usko Yrjön edes kuolleen - hän vain elää jossakin muualla”, lausuu Pentti hämmästyen omia sanojaan. ”Eihän sellaista voi kukaan tietää”, kyseenalaistaa vanhin tyttö. ”Siitä minä joskus yritän teille kertoa, kunhan saan paremmin koottua käsityksiäni. Lähdetään nyt etsimään omaa jouluamme ja palataan tänne sitten teidän muutokuorman kanssa”, vastaa Pentti. ”Hyvää Joulua, Yrjö setä”, lausuu vakavasti perheen rasavilli nuorimmainen, 6-vuotias Miia, ja Pentti kääntää katseensa toisaalle kyyntelien valuessa vuolaina hänen poskillaan.

\*\*\*

Kuluu pari kuukautta. Talvi on saanut täyden vallan maalaismaisemasta, mutta päivät alkavat jo olla valoisia. Pentti on aloittanut harvennushakkuut metsässään ja istahtaa välillä kannon päälle levähtämään. Aurinkovalo hivelee hänen kasvojaan, mutta ei vielä jaksa lämmittää. Pentti vaipuu syviin mietteisiin. ”Niin, hiljaisuuteen Yrjö kehotti minua antautumaan, missähän nyt lienee, ei ole enää öisinkään ottanut yhteyttä”, hän ajattelee mieli raukeana. ”Mitä öisistä, hiljaisuus on tärkeintä, ole aivan rauhassa”, kaikuu samassa tuttu ääni Pentin sisässä. ”Missä sinä Yrjö olet?” kysyy Pentti mielessään ja jää odottamaan. ”Minä olen jossakin, josta te siellä ette mitään tiedä. Ei tämä ole mikään paikka, vaan jotakin aivan muuta”, vastaa merkillinen ääni. ”Eikö se ole sellaista, mitä koimme yöjuoksuillamme?” kysyy taas Pentti. ”Ei, ne kokemukset olivat määriteltäviä asioita, tätä ei voi määritellä ajatusmuotojen avulla”, vastaa Yrjön ääni. ”Onko se taivasta?” kysäisee Pentti mielessään. ”Tavallinen käsitys taivaasta on mentaalinen ihannetila, joka monin verroin korvaa kaiken kärsityn vääryyden. Mutta



en minä sellaiseen halua astua”, vastaa Pentin ääni. ”Mihin sinä sitten jouduit?” utelee Pentti. ”Minä olen rauhassa rauhan tekijöiden keskuudessa ja liikun tahtoessani kaikilla olemisen tasoilla etsimässä valoa, joka lähtee etsijästä”, vastaa Yrjö. ”Mitä se sellainen valo tarkoittaa?” kysyy Pentti. ”Se on hengen valoa, joka on syttymässä ihmissielun syvyyksissä. Sellaista minä tahdon puhaltaa täyteen liekkiin, että Kristus saisi teissä muodon”, vastaa Yrjö. ”Jeesuksen kanssako sinä siellä teet työtä?” päättlee Pentti. ”Minä puhun ikuisesta pojasta, jonka sanotaan syntyneen Jeesuksessa - niin kuin sen tulisi aikanaan syntyä jokaisessa sielussa”, selittää Yrjö. ”Mutta hänhän oli Jumalan ainoa poika”, väittää Pentti. ”Universaaleja asioita ei voi monopolisoida tai rajoittaa yhteen ilmaisuunsa”, selventää Yrjö.

”Onko sinulla siellä jonkinlainen ruumis, jossa voit liikkua?” kysyy Pentti. ”Voisin tarpeen vaatiessa tiivistää itselleni eri olemisen tasojen energioista havaittavan muodon. Mutta muodot ja ilmiöt eivät ole kovin merkittäviä”, toteaa Yrjö. ”Eikö elämä sitten ole muodossa, jos ei fyysisessä, niin jossakin muussa – sellaisessa, jossa yöllä kuljimme?” kysyy Pentti. ”Ei todellisuudessa. Muotoihin samastuva tietoisuus tutkii itseään kuin pienestä peilistä, joka vääristää kaiken vastakohtaisuuksiin: hyvään ja pahaan, valoisaan ja pimeään, minuun ja sinuun, elävään ja kuolleeseen. Kaikkea tuollaista minän rajoituksista luopunut pitää kuolleena”, kuuluu vastaus. ”Mutta entinen Yrjö on kokonaan kadonnut”, epäilee Pentti. ”Siinä määrin kuin itsekkään minäni tulikin kadota. Ei kukaan voi muutoin vapautua omista rajoituksistaan”, vastaa taas Yrjön ääni. ”Voisitko tulla näkyvään ja kosketeltavaan muotoon?” kysyy taas Pentti. ”Periaatteessa sellainen rajoittuminen on mahdollista, mutta harvoin tarpeen”, kuuluu vastaus.

”Kävisihän se todisteeksi elämän jatkumisesta – sellaista me ihmiset kaipaamme”, jatkaa Pentti. ”Ihmiset ymmärtäisivät kaiken väärin. Elämän ajallinen ja katkonainen jatkuminen ei ole samaa kuin iankaikkinen oleminen”, kaikuu vastaus. ”Sinä ainakin näytät jatkuneen”, lisää Pentti. ”Ei Yrjö jatkunut, vaan jokin sellainen, josta hän oli tullut”, vastaa ääni juhlallisesti. ”Olipa arvoituksellista”, toteaa Pentti. ”Todellinen jatkuminen on sitä, että tulee todeksi, joka aina on. Muussa tapauksessa jatkuminen on ajallista ja suhteellista, ilmennyksiin liittyvää”, selventää ääni.

”Tuletko sinä joskus vielä takaisin maalliseen elämään?”, kysyy Pentti. ”Todennäköisesti tulen vielä takaisin, mutta silloin paljon tietoisempana itsestäni”, vastaa ääni. ”Että tunnistat itsesi Yrjöksi?” päättelee Pentti. ”Yrjö oli vain ohimenevä ilmentymä todellisen itsen kentässä. Nyt minä tunnen tuon kentän ja sen tarkoitukset”, sanoo ääni. ”Synnytkö sitten kaikkietävänä?” kysyy Pentti. ”Sukeltaminen raskaan aineen verhoon ja kehittymättömään ilmaisuvälineeseen sumentaa tietoisuuden joksikin aikaa”, selittää Yrjön ääni. ”Onko tulemisesi välttämätöntä?” jatkaa Pentti. ”Ihmisenä eläminen ja kaikkiallinen armo on mahdollistanut minulle nykyisen tilani. Velvollisuuteni ja kiitollisuuteni ihmiskuntaa kohtaan saattaa tuoda minut takaisin”, vastaa ääni. ”Auttamaan muita”, arvelee Pentti. ”Auttamaan kaikkia eksyneitä lapsia isänsä kotiin”, toteaa Yrjön ääni.

”Sanoit joskus, että siellä monia taivaita, missä kerroksesta oikein asustat?” vaihtaa Pentti puheenaihetta. ”Sellaisilla tiedoilla ei ole teille merkitystä, kaikki selviää aikanaan”, vastaa ääni. ”Onhan siellä sentään enkeleitä ja muuta taivaallista sotajoukkoa”, lisää Pentti. ”Niistäkin voisin kertoa hieman todempaa kuin ihmisten lapselliset linnunsiipiset kuvitelmanne, mutta annetaan näiden ylijärjellisten voimien suorittaa omaa työtään,

niin kaikki muukin avautuu sitten aikanaan”, valistaa ääni.

”Oletko jo nähnyt Jumalan?” jatkaa Pentti. ”Jumala on henki - ei henkeä ole kukaan nähnyt - niinhän on aina kirjoitettu, mutta ihmiset eivät käsitä rajoittamatonta. Jumala loi ihmisen kaltaiseksi – ja ihminen näyttää tehneen hänelle saman palveluksen – vangitseamalla Hänet erilliseen muotoon ja ominaisuuksiin. Onneksi ääretön ei ole pikkumainen ja loukkaannu moisesta”, valistaa ääni. ”Entä sitten maailman kaikki jumaltarustot, ovatko ne pelkkiä mielikuvituksen tuotteita?” jatkaa kyselyään aina tiedonhaluinen Pentti. ”Ei toki, ilmennyksen piirissä toimii suurempia luovia voiman ilmentymiä kuin me omahyväiset ihmislapset. Niistä kerrotaan kaikissa pyhissä kirjoituksissa”, vastaa ääni. ”Ovatko ne niitä pakanallisia Jumalia”, päättelee Pentti. ”Kaikki ihmiset ovat pakanallisia uskoessaan erilliseen Jumalaan eikä siihen yhteen, joka on ei-mitään ja kaikki kaikessa”, toteaa Yrjön ääni.

”Meillähän on ainoa oikea Jumala, niin on aina vakuutettu”, lisää Pentti. ”Samaa väittävät kaikki - ja samahan sen pitää ollakin. Ei voi olla olemassa kahta jakamatonta ja ikuista muualla kuin ihmisten typerissä aivoituksissa”, täsmentää Yrjö. ”Kaikilla on sama Jumala, niin minäkin olen ajatellut”, toteaa Pentti. ”Tuo on pelkkä ajatusmuoto, sinun pitää viedä se paljon pidemmälle ja elää todeksi rajoittavien muotojen ja ajatusten tuolla puolen”, jatkaa Yrjö. ”Eihän se ole mahdollista”, väittää Pentti. ”Ehdollistumien rajoittamalle ihmiselle se ei ole mahdollista, mutta Jumalalle on kaikki mahdollista, niinhän evankeliumissa sanotaan”, johdattelee Yrjö. ”Mitä ihminen sitten voi tehdä?”, kysyy nyt Pentti. ”Yrittää ymmärtää kaikki ehdollistumansa ja päästää niistä irti”, vastaa ääni. ”Sehän olisi samaa kuin irrottaisi otteensa elämästä, päästäisi irti ruorista”, päättelee Pentti. ”Ih-

mismieli suuntautuu ja samastuu siihen, mikä sitä kulloinkin vetää puoleensa. Vain harvat ja valitut kykenevät olemaan takertumatta sisäisesti ulkoisen maailman virikkeisiin”, valistaa ääni. ”Sellainen olisikin holtittomuutta”, toteaa Pentti. ”Holtittomuuteenkin se voi joutaa, ellei mieli ole tullut kokemuksistaan kypsäksi, vaan ainoastaan torjuu raskaiksi kokemansa asiat ja toivoo itsekäästi korkeamman voiman ottavan ne häneltä pois”, jatkaa ääni. ”Eikö Jumala sitten olekin juuri apua ja armoa varten?” kysyy Pentti. ”Ettäkö Hän ottaisi ihmiseltä pois mahdollisuuden tulla siksi mitä ihminen todella on?” lausuu ääni. ”Nyt en ymmärrä”, tunnustaa Pentti.

”Mieli jossa on pyyteitä, rajaa itse itsensä todellisen rakkauden ulottumattomiin”, aloittaa Yrjön ääni. ”Mutta jos mieli haluaa vain hyvää?” jatkaa Pentti. ”Sitä kaikki haluavat - etenkin itselleen”, valistaa ääni. ”Kyllä sen pitäisi riittää”, ehdottelee Pentti. ”Ihminen yrittää käydä kaupaa - joku viisas on siitäkin varoitellut. Teidän hyvänne on kovin puutteellista ja inhimilliseen mukavuuteen nojautuvaa, siitä me olemme jo keskustelleetkin”, jatkaa Yrjö. ”Lienee parasta olla haluamatta mitään,” ehdottaa Pentti. ”Sinä sen sanoit, jos siihen pääset, olet lähellä taivasten valtakuntaa”, vahvistaa Yrjö. ”Mutta tahdoton ihminen on täysi idiootti”, päättelee Pentti. ”Kun ihminen lakkaa tahtomasta itselleen ja läheisilleen mitään - mikä silloin tahtoo?” kysyy vuorostaan Yrjö. ”Ei kai mikään”, päättelee Pentti. ”Vasta silloin voi tapahtua Jumalan tahto, kun ihmisen oma halu ei enää asetu esteeksi”, vastaa Yrjö. ”Ainahan me haluamme jotakin”, väittää Pentti. ”Minä haluaa, niin kauan kuin se on olemassa. Juuri tästä syystä puhutaan itsensä kadottamisesta edellytyksenä todellisen löytämiseen”, valistaa Yrjö. ”Eihän kukaan voi kuitenkaan luopua tahtomisestaan ja itsestään”, väittää Pentti. ”Hitaasti, mutta varmasti tuhlaaja-poika kyllästyy kokemuksiinsa. Nautinnon halu vetää

hänet kokemaan kaikkea mahdollista, mitä elämä voi antaa, kunnes sitä alati seuraava kyllästyminen, tuska ja kärsimys auttavat mieltä irtautumaan kokemisen halustaan”, selventää Yrjö.

”Kärsimys on siten pelkästään hyväksi?” päättelee Pentti. ”Kaikki vihollisesi ja ikävät asiat ovat ystäviäsi juuri siinä mielessä, että ne helpottavat irtautumista ilmiöistä. Kuinka vaikeata se olisikaan, jos elämä aina näyttäisi pelkät miellyttävät kasvonsa”, valistaa Yrjö. ”Tämä elämähän olisi silloin taivasta”, toteaa Pentti. ”Ainakin sellainen taivas, jota ihmiset tietämättömyyksissään havigeivälevät”, toteaa ääni. ”Liikuimme mekin aika hienoissa tiloissa silloin yöllä. ei vaivannut väsy, nälkä tai kylmyys”, sanoo Pentti. ”Kuinka nopeasti mahtaisit kyllästyä tuollaiseen maallisen elämän kevennettyyn versioon?” kysyy vuorostaan Yrjö. ”Saattaisi siinä vaihtelun vuoksi jonkin aikaa viihtyä”, toteaa Pentti. ”Vaihteluksi ja irrottautumiseksi se sopii, mutta ei ikuinen elämä sellaiselle rakennu, vaan maallisen elämän kovalle pohjalle. Ja kuitenkin sillä ei ole mitään tekemistä maallisuuden ja ajallisuuden kanssa”, jatkaa Yrjö.

”Henki ja aine ovatkin vihollisia”, päättelee taas Pentti. ”Ja silti pohjimmiltaan samaa. Erilaistuminen synnyttää jakautumista, ja tietoisuuden samastuminen erilaistuvaan sulkee sen pois jakautumattomasta ja ehdottomasta”, selittää Yrjö. ”Ihminenkö itse on syyllinen?” kysyy taas Pentti. ”On turhaa osoitella syyllisiä. Nämä ovat valtavia mysteereitä, joissa ihminen tuntemassanne muodossa näyttelee omaa osaansa. Vaikeita asioita ei voida esittää tyhjentävästi kertomuksilla omenapuista. Valheilla ja puolitotuuksilla on sijansa. Mutta kerran niiden on väistyttävä totuuden tieltä, kun kaikki mielen luomat rajat murtuvat”, jatkaa Yrjö. ”Tuo on vaikeata käsittää”, toteaa Pentti. ”Sitä ei ehdollistunut mieli voi käsittää, se on koettava ilman mielen rajoituksia”, täs-

mentää Yrjö. ”Sekään ei tietenkään ole ihmiselle mahdollista”, päättelee Pentti. ”Ihminen voi siihen valmistautua, mutta hän ei voi sellaista itselleen ostaa tai vaatia”, vastaa Yrjö.

”Armostako kaikki on sittenkin kiinni?” kysyy Pentti. ”Kun hedelmäsi ovat valmiit, ja sinä valmis hedelmillesi, on ikuinen armo lähellä”, vastaa Yrjö arvoituksellisesti. ”Ja kun aarrekammio hohtaa täyteyttään, tuosta me silloin yöjuoksulla puhuttiin”, muistelee Pentti. ”Niin, ja ihminen valmis luopumaan kokemuksen halustaan”, täsmentää Yrjö.

\*\*\*

”Etkö voisi jollakin konstilla tempaista minua luoksesi, kuten silloin unestani?” kysyy Pentti. ”Siihen sinä olet vielä liian raskas, monta kiveä on sinun vielä jätettävä taaksesi kääntämättä niihin enää katsettasi, mutta voisin antaa sinulle aavistuksenomaisen kokemuksen jostakin mielen ylittävästä, mikäli todella luotat minuun ja kykenet hetkeksi unohtamaan itsesi”, lupaa Yrjö. ”Tahtoisin yrittää. Kyllä minä sinuun luotan, itseni suhteen on vähän niin ja näin”, vastaa Pentti. ”Koeta nyt sulautua ympäröivän luonnon sopusointuun, sehän on sinulle tuttua lapsesta lähtien, äläkä ajattele tai odota yhtään mitään”, ohjaa Yrjö.

\*\*\*

Pentti kohentaa asentoaan kannolla ja katsahtaa ympärillään olevaan metsämaisemaan. Valkean lumiset männyt aurinkoisella mäellä luovat sopusointua, johon on helppo virittyä. Hän tuntee hitaasti sulautuvansa ympäröivään rauhaan ja kauneuteen. Muodot alkavat menettää merkitystään, ja valo siirtyä ulkoa hänen sisäänsä. Äsken vielä kuumeisena virranneet ajatukset seestyvät, menettävät viehätystään, ja lakkaavat nousemasta pa-

konomaisesti tietoisuuteen. Kaikki ympäristön äänet häipyvät jonnekin etäisyyksiin antaen sijaa täysin uudelle tuntemukselle, joka ei oikeastaan edes ole tuntemus. Pentti tuntee olevansa jonkinlaisen valovirtauksen keskellä, ja ennen kokematon voiman ja autuuden kokemus alkaa täyttää hänen olemustaan. Jonkin sanoinkuvaamattoman läsnäolo, ja siinä olemisen tietous irrottaa hänet kaikesta ajattelusta ja ruumiillisista tuntemuksista. Kaikki erotettavissa oleva on poissa, ja kuitenkin läsnä - tässä ja nyt. Kaikki haluaminen vaikuttaa mahdottomalta.

\*\*\*

Sitten tutuksi käynyt pyörteinen tuntemus keskeyttää tilan, ja Pentti huomaa istuvansa koko ruumis kuin kuumeesta vavisten kannon päällä metsässään.

”Voi miksi en saanut kokea tuota autuutta pidempään? Vasta nyt tiedän, kuinka kaukana kaikki maallisen haluamisen kohteet ovat todellisesta onnesta. Tiedän, että kaiken takana on todellisuus, joka ei ole minkään tuntemamme kaltaista. Tiedän että sellainen on, mutta en kykene sanomaan, mitä se on. Tätä kokemusta minä en voi milloinkaan unohtaa”, lausuu Pentti itsekseen. ”Tähän pitää sinun vielä tyytyä. Ikuisen kaipuu eläköön ja kasvakoon sielussasi, kunnes hedelmäsi ovat kypsyneet, ja sinä itse kypsä hedelmillesi”, vahvistaa kuin kaiuksi etääntyvä Yrjön ääni hänen sisässään. Pentti tuntee itsessään syvää rauhaa ja uskoo sen jäävän pysyväksi tilaksi, joka auttaa hälventämään nopeasti kaiken elämän tuoman epätoivon.